

ספר עמר ואיסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים קפה

סימן שלו [צנ]

לא תקיפו פאת ראשכם. כתוב בפ' קדושים לא תקיפו פאת ראשכם. ותנן בפ' אלו הן חלוקין [מכות כ' א'] חייב על הראש שתיים אחת מכאן ואחת מכאן ותניא בת"כ ומייתי לה באלו הן חלוקין [שם ע"ג] פאת ראשו סוף ראשו אלו הן סוף ראשו צדעיו אילך ואילך ואיוו הקפה זה המשוה צדעיו לאחריו אזנו ופדחתו אחת מכאן ואחת מכאן מחוי רב ששת [כ"א א'] בין פרקי ראשו. תני תנא קמיה דרב חסדא [כ' ז'] אחד המקיף ואחד הניקף לוקה [ובגמרא] פ' שני נזירין [כ"ז ב'] אמר רב הונא המקיף את הקטן חייב וקי"ל כוותי' ואשה מותרת להקיף קטן ושעמא מפרש התם וכולהו סבירא להו הקפת כל הראש שמה הקפה ותניא בתוספתא דמכות אינו חייב עד שיקפנו בתער פירוש בהשחתה כגילוח זקן ושעמא (א) דבחד קרא כתיב דכתיב לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקניך מה זה בהשחתה אף זה בהשחתה ובתורת כהנים בפ' זאת תהיה שנינו הראש אסור במספרים כבתער והזקן אינו אסור במספרים כבתער ולא קשור דהתם בראש נזיר מיירי וקאמר חומר לאו בראש נזיר דכתיב תער לא יעבור על ראשו מלאו דוקן האמור בכל אדם דכתיב לא תשחית את פאת זקנך שלא האמור בנזיר חייב במספרים כבתער כדאמרין בפרק ג' מינין בנזיר [כ"ט ב'] דתניא תער אין לי אלא תער תלש ומרט שיפשא מנין ת"ל קדוש יהיה מכל מקום

הועפות ראם

(א) ושעמא כו' הטעם אינו בתוספתא אלא רבינו מעטנו נתן טעם למ"ס בתוספתא פ"ג דמכות אינו חייב עד שיקיפו בתער ע"ז כ' רבינו משום דכחד קרא כתיב כו' מה זה בהשחתה אף זה בהשחתה ושעם זה כ' ג"כ הריטב"א בחי' למכות דכ"ל ולפעם זה יהיה מותר במלקט ובריהיטו כמו בפאת זקן קדושין ל"ה ב' ועי"ל בהריטב"א שכל' דלפסד דנפק' ל' לתוספתא ה"ו דינא משום כיון דהקפה היא השואת הצדעין לאחריו אינו ולפדחתו ללא חשיב הא במספרים אלא בגילוח תער ולפי טעם זה כש"כ דאסור במלקט וריהיטו ולא נקט תער אלא לאפוקי מספרים דשרי ועי"ל בהריטב"א שהסכים יותר לפי פשוטא של תוספתא שגריאל טעמה כעסם שכ' רבינו, ומדברי בה"ג ה"י מיר סי' ל"ח נראה שמפרש טעם התוספתא כעסם האחר שכ' הריטב"א דלא כדברי רבינו שכ' שם הא דת"ר מכות כ' ב' שהביא רבינו לעיל בזה"ל זה המשוה נדעו בצער אילך ואילך כגון שגילוח נדעו בתער והסוה אותן לאחריו אינו ולפדחתו עכ"ל ובאמת לפיכך נראה שבתער אלא שהב"א כ' בתער עפ"י ד' התוספתא פ"ג דמכות ועפ"י הטעם דכיון דהקפה היא השואת הצדעין לאחריו אינו ולפדחתו ללא חשיב הא במספרים אלא בגילוח תער ולכן כ' בהב"א זה המשוה נדעו בצער כו' גם התוס' במס' שזעזע כ' ב' ד"ה חייב שכ' שם ליישב התוספתא דליכא למימר מאי תער כעין תער ובגמרא כ"ה ב' כעין תער ופרש"י שם שגזו במספרים בסמוך לבשר כעין תער עכ"ל בשם התוספתא דללא כעסם רבינו דלפמשכ"ר דשעמא דתוספתא דיליף הקפה מהשחתה זקן בהיקס דבחד קרא כתיב ע"כ פי' התוספתא דדוקא בתער חייב ולא כעין תער דומיא דהשחתה זקן ועיין גמ' מ"א ב' תוד"ה השחא והר"ל"ה בפ"ג דמכות דכ"ה"ה דשזעזע של דברי רבינו, והר"ן במכות שם כ' ע"ה הר"ר ישעי' שאינו חייב אלא בתער דומיא דפאת זקן דילפינן פאת פאת מוקן ע"כ ואי' יודע מקום גז"ל זו ובקדושין ל"ה ב' ומכות כ"א א' איתא הגז"ל פאת פאת לענין ישראלים וכהנים דהוי כאלו כתיב בשניהם גילוח והשחתה אבל למילף פאת הראש מפאת הזקן לא ידעתי איפה הוא ובמכות שם פריך לר"א מה נפקד אי' גמיר גז"ל ליבעי תער ואי' איתא דברי הר"ר ישעי' היל"ל דגמיר גז"ל פאת פאת זקן מראש דכתיב בראש לא תקיפו סתמא והקפה הוא השואת הצדעין לאחריו אינו ולפדחתו ואינו במספרים אלא בגילוח תער ובמלקט וריהיטו אע"כ דלא נחביל גז"ל פאת פאת כ"ל לא תשחית פאת זקנך עכ' פאת זקנך לא יגלחו ומש"ה מקבו שפיר לר"א מ"מ כו' וז"ל דב"ל דברי הר"ר ישעי' דילפינן פאת פאת זקן ור"ל דגז"ל פאת פאת פאת לא נלמד לזקן דדוקא תער גילוח שיש בה השחתה והקפה דומיא דפאת זקן כמש"כ היראים דבחד קרא כתיב וכמש"כ הריטב"א בחי' ריש שזעזע דכשורת הדין דבתער דוקא דיליף מהשחתה דהא איתקוש צדקא ויליף ממי השחתה מהקפה לחייב כל הנשחת כמשחית דומיא דהקפה דחייב המקיף כמקוף דכתיב ב' לא תקיפו עכ"ל וראיתי בסמ"ג לאוין ל"ז שכ' שם וז"ל עוד דורש בתוספתא לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית פאת זקנך הקוש יחד ללמד מה בהקפה לוקה הניקף אם סייע למקוף אף בהשחתה כן ומה השחתה אינו חייב אלא בתער שהוא גילוח שיש בו השחתה אף בהקפה כן עכ"ל. ולא ידעתי מקום התוספתא ולשון התוספתא פ"ג דמכות הוא אינו חייב עד שיקיפו בתער ותו ל"מ ורבינו הר"ה"ס ביאר הטעם מדעתו וכנ"ל וה' יאיר עיני להבין ד' הראשונים. וראיתי עוד בדברי הרמב"ם שכ' שם הסמ"ג מוקדם לד' התוספתא ים קיור דאחר מארבע [או מארבעים] שערות כתוב ברמב"ם עוד בזה"ל ומותר ללקט הפאות במספרים לא נאמר אלא השחתה בתער עכ"ל ועל דעתי יש להגיה כן בד' הסמ"ג וכנ"ל שם בסמ"ג וכ' רבינו משום שמענו וקבלנו כו' שערות ומותר ללקט כו' השחתה בתער וע"ז אמר הסמ"ג ואומר אני שיש להתיישב בדבר כו' [ור"ל דבר מש"כ הרמב"ם דהקפה אינו אלא בתער יש להתיישב בזה] משום דהניא בתוספתא דמכות ים חולש שתי שערות וחייב משום גזיר ומשום מקיף [ור"ל דלפי דעת הרמב"ם אין חייב בתולש משום מקיף כ"ל בגילוח שיש בו השחתה וביטוי בתער דוקא ואיך אמרו בתוספתא שם דחולש חייב במקיף] עוד דורש בתוספתא כו' ומה השחתה אינו חייב אלא בתער כו' אף בהקפה כן כו' ומפני כל זה ספיר כ' הסמ"ג שיש להתיישב בדבר ועיין שגשגט בדפוס בד' הסמ"ג שם סיום דברי הרמב"ם חשבו הראשונים שמש"כ הסמ"ג ואומר אני שיש להתיישב בדבר היינו בדבר קבלת הרמב"ם שערות הפאות ולכן כ' הסמ"ג בפ"ב מהל' ע"ז ה' ואי' יודע מה הוקשה לסמ"ג כו' ועיין בב"י סי' קפ"א ובד"מ שם ובציאור מהרש"ל לקמ"ג שם ובס' משנת חמשים ס"ס כ"ה ביצין שמועה ובחי' מהרד"מ לכה"מ ל"ח מ"ל שהאריכו בד' הסמ"ג ולע"ד פסוק

376 ספר עמוד ו איסורים שאינם נעשים רע לברית כי אם לשמים יראים

אכל לאו (ב) אינו בגילול שיש בו השחתה כדנפקא לן במכות והרואה בת"כ קל להבין שכך פירושו. ויש ללמוד שהקפת ישנה בלא תער דבגזיר פ' ג' מינין [מ"א י'] בענין ללמוד דגילול מצורע בתער רבנן מפיק מוקנו דכתיב גבי מצורע דמייתרא לדחות לאו דלא להשחית את פאת זקניך ור' אליעזר מפיק מראשו דמייתר במצורע ומוקי לה לדחות לאו דגזיר שמצות תגלחתו בתער אבל רבנן דמוקמי ראשו לדחות לאו דלא תקיפו לא מצו יליף תער במצורע מראשו משום דהקפת הוא בלא תער ואפילו ר' אליעזר לא יליף תער במצורע מראשו אלא משום דמוקי ליה בגזיר שמצות תגלחתו בתער אבל אי מוקמי ליה שלא בגזיר ליכא למילף מיניה תער במצורע אלמא הקפת שלא בתער הוא ויש לשאל דבגזיר פ' ג' מינין אמרינן דמראשו דמייתר להחיר הקפת במצורע לא מצי יליף דגילול מצורע בתער אלמא דראש הקפת דכל אדם שלא בהקפת בתער הוא ואידך (ג) צריך עיון ושאלה.

סימן שלו

לא תשחית את פאת זקניך. כבר פירשתי למעלה [סימן ס"ה] בפאת זקנם לא יגלחו. ושרט לנפש כבר פירשתי למעלה [סימן ס"ד].

סימן שלח [צה]

כתובת קעקע לא תתנו. ויראת מאלהיך שלא תכתוב בקיזקע על בשרך דכתיב בפ' קדושים וכתובת קעקע לא תתנו בכם אני ה' ותנן במכות באלו הן הלוקין [כ"א א'] הכותב כתובת קעקע כתב ולא קעקע קעקע ולא כתב אינו חייב עד שיכתוב ויקעקע (א) בדיו ובכחול ובכל דבר שהוא רושם ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש אינו חייב עד שיכתוב את השם דכתיב וכתבת קעקע לא תתנו בכם אני ה' אמרינן בגמרא א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי מאי שם א"ל כדתני בר קפרא דתני בר קפרא אינו חייב עד שיכתוב שם ע"ז שנאמר וכתבת קעקע לא תתנו בכם אני ה' אני הוא ולא אחר וק"ל כרבנן דכל כתובת קעקע אסור (ב) ותניא בתורת כהנים ומייתי לה התם יכול כתב ולא קעקע יהא חייב ת"ל קעקע

תועפות ראם

פסוק להניח בד' הסמ"ג ור"ש ע"פ. (ב) אכל לאו דזקן אינו אלא בגילול כו' כ"ל ונדפס איתא בזה"ל אכל לאו דראש כל אדם דהקפת אינו אלא בגילול כו' אולם לשון כדנפקא לן במכות פסוק דבגזיר גרלה יותר להניח כהנתי והנן. (ג) ואידך. פי' התוספתא שהניח למעלה דשמעין מניח דהקפת אינו אלא בתער ז"ע ושאלה. ורש"י בספר מעשה"ש ס' ורש"י התוס' בריש שבעות ד"ה חייב [והוא ראיה ויראים] לר"י ישוב לדעת הרמב"ם ולא ראיה לאחר מופשטים ש"כ מה ע"י"ש אולם הרמב"ם בחי' למכות דכ"א כ' ונראה דלא קשיא לפוס חז"ל לישנא דכתיבנא לעיל דהקפת בתער מהשחתה הוא דיליף לה ומש"ה אילו לא כתיב אלא ראשו הו"ל ודאי וס"ד דגילול מורע בכל דבר אכל בתר דכתב רחמנא זקנו ולמדנו ממנו דגילול מורע בתער דוקא ממילא ידעינן דבעלמא נמי בין הקפת ובין זקן לא נאסרו בעלמא אלא בתער עכ"ל:

(א) ויקעקע וירשום בדיו כו' כ"ה בנדפס והנה התרגום אונקלוס פי' וכתובת קעקע וירושמין חריתין כרי דירשום פי' של חיצת ויכתוב לאחר מה שאמרו במשנה עד שיכתוב ויקעקע פי' במשנה שיכתוב כמה וע"ל וירשום בדיו כו' אולם לדברי הרמב"ם פ"ג מהל' ע"ז ה"א פי' ויקעקע היינו בדיו כו' וא"ל יפה אמרו במשנה עד שיכתוב ויקעקע בדיו כו' וא"ל להוסיף חיצת וירשום כמו שהוא בנדפס וז"ל הרמב"ם בחי' למכות שם פי' קעקע ויקעקע בעור בכלי או ביד וכתובה הוא שימלא הקעקעות דיו או סם או סיקר וכו' וז"ל והיינו כפי מה שהוא בנדפס שהוסיף חיצת וירשום אחר ויקעקע להורות דבדיו כו' לא קאי על ויקעקע כ"א על שיכתוב וכו'.

(ב) אסור. לאו דוקא דנ"ס לר"ש אסור לכתוב שום כתיבה בעולם כהמפרש במכות שם אלא ר"ל דכל כתובת קעקע חייב מלקות דלא כר"ם. והנה הר"ף והרמב"ם כהנו ה"ל דר"ש ופי' רב אחא ובר קפרא שנגמרא ועיין בס' פנים יפות שם' דנ"מ טובא דמדברי ד"ק לר"ש נשמע לרבנן דחייב אפי' ביד [ובדברי הרמב"ם שכתבת בלאות א"ל] דאי נימא דליתו חייב אלא בשריטה בכלי כמשמעות פס"י במכות שם במשנה קשה ה"ל דר"ש אינו חייב עד שיכתוב את השם ומפרש ד"ק שם ע"ז תיסק ל' דב"ל חייב משום שריטה לע"ז ודוחק לומר לעבור עליו ב' לאוין ומדר"ש נשמע לרבנן דלא מנינו פלוגתא בזה עכ"ל. וזי נראה דנ"מ לענין הא דאמר רב אשי כ"מ שיש מכה מכה מוכיח עליו ושרי אכל אס כתב שם את השם וכדתני ד"ק שם ע"ז כ"ע מורד לחייב וזהו שדקדק רבינו ירושם י"ל ח"ה וככתב נראה עיקר כי בלא מכה אפי' בלא שם ע"ז חייב עכ"ל משמע מזה דליתו במכה בעינן שיכתוב שם ע"ז וספיר כ' הר"ף והרמב"ם בחיבורם ה"ל דר"ש ופי'. ובקיצור פסקי הרא"ש כ' ג"כ ואינו חייב עד שיכתוב שם ע"ז והוא תמוה שלא זכר מזה בספר העור סי' ק"פ לכתוב דעת אביו הרא"ש כדרכו. ול"מ הייתי מניח דברים אלו שברמזים אחר משכ"ס מקום שיש בו מכה מורה ליתן בו אפר ואח"כ כתב ספיר ואינו חייב עד שיכתוב שם ע"ז וכו' כר"ל ה"ל. ובשיעור הכתיבה ראיתי בס' לחם ושמנה ביאור הרא"ש שם' ב"ל עמ"ס התרגום וירושמין חריתין וז"ל לשון רבים משמע ש"ל לכה"פ שתי אותיות כמו שהוא לענין שבת עכ"ל וכ"כ בס' מעשה"ל דלא כהיטות מ' רנ"ג שם' אפי' אות אחת כ"מ

ספר עמוד ואיסורים שאינם נעשים רע לכריות כי אם לשמים יראים קפט

אי קעקע יכול קעקע ולא כתב יחא חייב ת"ל כתובת אינו חייב עד שיכתוב ויקעקע ולא קי"ל כרב אדא דאמר אסור לאדם שיתן אפר (ג) על גבי מכתו מפני שנראה ככתובת קעקע אלא כרב אשי קי"ל דאמר מכתו מוכחת עליו ושרי.

סימן שלט [קלח]

אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד. צוה הכ"ה בפ' אמור אל הכהנים אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד ותנן [מגין ע"ה א'] אותו ואת בנו נוהג בין בארץ בין בחוץ לארץ בין בפני הבית בין שלא בפני הבית בחולין ובמקדשים ואינו נוהג בחייו ועוף כדתינא בתורת כהנים שור ולא חיה שח ולא עוף והבא מן החיה ומן הבהמה בין אביו בין אמו (א) אותו ואת בנו נוהג בו דחוששין לזרע האב דתינא [ע"ה ב'] אותו ואת בנו נוהג בכלאים ובכרי ותניא בפרק אותו ואת בנו [ע"ה ג'] נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים חנניא אומר נוהג בנקבות ובזכרים (ב) ומעמייתו מפרש חתם ואמר רב הונא בר חיאי אמר שמואל [ע"ה א'] הלבא כחנניא (ג) תנן [ע"ה ג'] השוחט ונתנבלה בידו הנוחר והמעקף פטור משום אותו ואת בנו

תועפות ראם

כז"מ שנגזפו לוקה עיי"ש והפ"ה ביו"ד שם סק"ל כ' בשם תשו' מעיל זקק שבעה דעתינן כתב אותיות ממש אלף דגני אפי' בלאות אחת עיי"ש ועיין בספר לקט אליהו חלק שני ל"ה מ"א שכל דשאינו נבי שנת דבשי דומיא למלאכת המשכן בעי' ב' אותיות שכן ה' במשכן חשוב לחבר את הקרשים אלל הכא שמנהג העובדי כוכבים שרופטים עמלן לע"י אף בלא אחת שידן כן ולהכי חייב. ובס' יד הקטנה ח"ב הע"י פ"ו מ"ה ע' אות פ"ו כתב ונראה מלשון הרמב"ם ומל' פרש"י דאפי' בלאים עיני כתיבה שיהי' ואפי' שלא בתמונת אותיות ותיבות כו' עיי"ש ופשוט בעיני דאפי' כתב בשמאל אפי' דלא הוי מלאכה לעיני שבת מ"מ הכא חייב ללא בעיני דרך מלאכה. (ג) אפר מקלה ע"ג כו' כ"ה בנדפס ונמרה ונראה ממשכ"ר אפר סתמא דס"ל כהרמ"ה שכל הריטב"ל ע"ש דלאו דוקא אפר מקלה דה"ל לעשרא דענמא אלף דנקט אורחא דמילתא. והנה הב"ש לא"ע סי' קכ"ד סקט"ו ס"ל דבחוקה לנד אסור מדרבנן עכ"ל ובס' משנת חכמים סי' ג'ו ביבין שמועה שם חמה ע"ד הב"ש דמייקן למד כן דמדברי הפוסקים נראה דלין כלל איסור דרבנן ואף מהחוס' דגיטין כ' ב' ד"ה בכתובת אין הכרע עכ"ל כיון דקי"ל דמוחר ליתן אפר מקלה כרב אפי' וכ"ל דעת היראים דליכא צוה איסורא דרבנן מדלא כ' מולדה ללאו זה:

(א) אמו בהמה או"ב כו' כז"ל וכ"ה בנדפס וכ' השם חדש שמעינן מדברי רבינו שדעתו שלא כדעת הרא"ש והטור בסי' פ"ו דבתיישב הבא על הנצייה מותר לשחוט לבי' ובנה שהרי כתב רבינו בין אביו בהמה כו' עכ"ל ואינו יודע מנ"ל לומר הכין דמשכ"ל בין אביו בהמה כו' ר"ל לאסור לשחוט האב עם הבן ותל"מ (ב) וכ"ה בנדפס בין בנקבות בין בזכרים אלל לפנינו בנמרה בין בנקבות ועיין פסחים פ"ה א' תול"ה אחד דהיינו פלוגתא כו' דרך להוכיח פשוט קודם כו' וא"כ יפה גי' היראים דחנני' אומר כי היכי דאמרת נוהג בנקבות ה"ל נוהג בזכרים ונראה ליישב גם גי' שלפנינו בנמרה דחנני' אמר דבריו ע"ש הספוק דכתיב אותו ואת בנו ואותו משמע זכר ובנו משמע מי שבנו כרוך אחריו דהיינו נקבה לזה אמר נוהג בין בזכרים בין בנקבות ועיין משכ"ל לעיל סי' ב' אות ג'. ורש"י כאן להעיר ע"ד הרב אלפס פ"ו דברכות שז' שם בזה"ל והבין מסקנא דנכרך עדיף אלל אס אומר דברו אין תופסין אותו על כך ותנ"ה בין שאומרים נכרך בין שאומרים נכרך אין תופסין אותו על כך שמנכרתו של אדם ניכר א"ה ת"ה הוא אס ע"ה הוא עכ"ל והוא חמוה לפימ"ש כה"ר"ל לטון הברייתא שמנכרתו וכו' כד"ל לברכות שם וז"ל ובג"ל הגי' שמנכרתו וכו' כה"ר"ל עכ"ל א"כ מאי נ"ש הוא למ"ש בברייתא מקודם בין שאומרים כו' אין תופסין אותו ע"כ ואדרבה מאחר שמנכרתו ע"ה ניכר כו' ראוי לחפוס אותו על כך דוחק לומר דה"ל אין תופסין אותו על כך שמנכרתו היה לו לדקדק שמנכרתו כו' ואס"ה ע"י אין תופסין גם התנ"ה אינו אלל ראי' למ"ש אס אומר דברו אין תופסין אותו על כך אלל למ"ש דנכרך עדיף ע"י לא הביאו ראי' ועל כן אומר אני דחסר ברה"ק מהברייתא והנקדנין תופסין אותו על כך וע"ה שמנכרתו ע"ה ניכר כו' והוא טעם למה תופסין אותו הנקדנין ועל כך פי' על האמר דברו דנכרך עדיף ולפי"ו שפיר ה"ר הרי"ף על כל מה שז' למעלה דנכרך עדיף ואס אומר דברו אין תופסין אותו ע"כ דהיינו מרישא דברייתא מובאר שאס אומר נכרך אין תופסין אותו על כך דלא כהנקדנים ועכ"ל שמעינן דנכרך עדיף דבזה ל"פ הת"ק והנקדנין. ובג"ק כ"ב א' והתינא הכלל והגדי שלדנו בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה פטורין והת"ה שם הקשה דאפיכא הל"ל למיתני בין מלמעלה למעלה ובין מלמעלה למטה דמלמעלה למטה הוי רבואה פסי דפטור עכ"ל ולד' הסמ"ע בחו"מ סי' ע"ב סק"ל לק"ה דהבין האחרון פשוט יותר מן הראשון ובזה יתיישב מה שהקשה הש"מ לב"ק שם מאי פריך הגמרא והתינא הכלל כו' פטורין נימא דברייתא דהכא מיירי ברה"ה ומש"ה בכל גוויי פטורין ובשלמא לפרש"י דמלמעלה למעלה הוי שינוי ותייב ח"ג לק"ה משא"כ לפי' התוס' קשה וכן הקשה בס' בית יהודה וסיים ויש ליישב ועס' ד' הכמ"ע א"ש דאס נאמר דמיירי ברה"ה ולמלמעלה למטה פטור מטעם דרגל לא מחייב ברה"ל א"כ ד"ו הוא פטור יותר ואפכא ה"ל למיתנא מש"ה משנינן בדאפיך מיפק ומאי פטורין פטור מל"ס ותייבין בזה"ל וספיר הבין האחרון פשוט יותר שהוא פטור מל"ס דלאו משונה לחוד הוא אלל אפי' אנוס גמי הוי ואין להקשות לד' הסמ"ע מהא דתינא ב"ק כ"ה ב' אדם ותרגול שלדנו בין מלמעלה למטה כו' והתם הבין הראשון פשוט יותר לחייב דשאינו התם דכלפי שאמר למעלה בתינא בכלל וגדי מלמעלה למטה חייבין אמר באלס ותרגול דכסם שלמעלה למטה חייבין ה"ל מלמעלה למטה חייבין ועיין בכתובת כ' ב' תול"ה אחד עה"ג.

(ג) בנדפס כתוב עוד ותניא בההיא פירא [פ"ה א'] אין לי אלל אותו ואת בנו בנז' ואותו מנין כשה"ל לא תשחטו הרי כאן שנים.

בשחטות

מח

378 ספר עמוד ואיסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

ומעמא בת"כ לא תשחטו פרט לנוחר ומעקר והשוטט ונתנבלה בידו ולהביא השוחט לכלבים ולרפואה ולעובדי כוכבים. תנן השוחט נמצאת טריפה השוחט לע"ז השוחט פרת הטאת שור הנסקל ועגלה ערופה ר' שמעון פומר וחכמים מתייבין ובשחיטה שאינה ראויה פליגי וק"ל כרבנן. בין שחט הוא בין שחט אחר אסור לשחוט אחריו מדרתנן [פ"ג ב' שנים שלקחו פרה ובה בשותפות (ד) איזה שלקח ראשון ישחוט ראשון. תנן [פ"ג ב' יום אחד האסור באותו ואת בנו היום הולך אחר לילה את זו דרש ר"ש בן מנסיא (ה) נאמר כאן באותו ואת בנו יום אחד ונאמר יום אחד במעשה בראשית מה יום אחד האסור במעשה בראשית היום הולך אחר הלילה אף כאן יום הולך אחר הלילה ומעשה בראשית מנלן דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. תולדה לאותו ואת בנו שיודיע המוכר ללוקח (ו) במקום שיש לספק ולתלות שישחוט הלוקח בו ביום ומטעם זה וסברא זאת שלא ישחוט במקום שיש לספק ולתלות שישחוט הלוקח ונראה הדבר שנשחט אחד מהם כדתנן בפ' אותו ואת בנו [סג] בד' פרקים בשנה המוכר בהמה לחבירו [צריך המוכר לחודיע] אמה מכרתי לשחוט בתה מכרתי לשחוט ואלו הן ע"ט הראשון של פסח (ז) ערב עצרת ערב ראש השנה ערב יו"ט האחרון של חג וכדברי ריה"ג אף ערב יו"ט כגליל (ח) ותנן בפ' כסוי הדם [פ"ו ב' חרש שומה וקמן ששחטו ואחרים רואין אותן אסור לשחוט אחריהם בינם ובין עצמם ר' מאיר מתיר לשחוט אחריהם וחכמים אוסרים והלכה כחכמים (ט) *]

סימן שמ [ו]

ולא תחללו את שם קדשי. את ה' אלהיך תירא ותעבוד ותן כבוד לשמו ושמור מחללו דכתיב בפ' אסור אל הכהנים ולא תחללו את שם קדשי ומקרא זה נוקב ויורד עד תהום ובפירוש לאו זה ידעו כל הדיוט כי חילול השם ישנו בכמה דרכים ואין להם שיעור שכל המבזה אפי' מצוה אחת ומיקל כלל (א) בכבוד שמים נקרא סחלל את השם ואם הוא לומד תורה צריך שישמור עצמו מן הכעור ומן הדומה לו ושלא (ב) יבא לידי חשד שלא יאמרו עליו דבר רע ואם לא עשה כן נקרא מחלל השם כדאמרין ביומא פ' יוה"כ [פ"ו ב' היכי דמי חילול השם אמר רבא (ג) כגון אנא דשקילנא בישרא מבי טבחא ולא היבנא דמי לאלתר ר' יוחנן אמר כגון אנא דמסגינא ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין. ואע"פ שלא

תעופות ראו

(ד) בשותפות. פי' שלקחו שניהם יחד כנ"ל שהיה להם ידיעה זה מזה. שם חדש. ובמסנה לפנינו ליתא תיבת בשותפות ודע דבבביתא נמרל שם תנא א"ל קדם השני הר"ז זרין ונשכר וכו' הש"ך ביו"ד ספ"ו סק"ד דמ"ל לכתחילה אין ראו לעשות כן כשלקחו מהלך אחד משום איסור גזל והתבטל סק"ו כ' ע"ד הש"ך דלא נראה כלל לומר ששניהם חכמים לקראו זרין ונשכר אי אסור לעשות כן ואין זה כ"ל זרין ונפסד וכ"כ הפמ"ג בש"ד ואומר אני ראי' לדברי הש"ך מירושלמי רפ"ג דקדושין שאלמרו שם תני הר"ז זרין ונשכר ונקמה המקל. אלא שנה מנהג רמאות הרי מבוחר לשון זרין ונשכר אף שנהג מנהג רמאות שנקרא רשע דלא כהתבטל. (ה) מנסיון לפנינו זמא [הגרא"ד]. (ו) פי' שיודיע המוכר ללוקח אמה מכרתי לשחוט או בהה מכרתי לשחוט במקום שיש לספק ולתלות כו' והוא כדתנן במתני' המוכר צריך להודיע שמכר בהה לשחוט ותו לא ובגדפס איתא שיודיע המוכר ללוקח שלא לשחוט במקום כו' ונראה לי שלא לשחוט הוא מדברי רבינו דלכא נריך להודיעו שלא לשחוט ומשכ"ר ומטעם זה כו' שלא ישחוט במקום שיש לספק ולתלות שישחוט הלוקח ונראה כו' רומז למ"ש בתוספתא הניחו רש"י בחולין פ"ג ב' סד"ה לענין דינא תנן הלוקח מבע"כ הוא קודם לבע"כ שט"מ כן לקח וא"כ בד' פרקים אלו שצמטנה לא ישחוט המוכר אמה לשחוט או בהה לשחוט במקום שיש לספק ולתלות שישחוט הלוקח ונראה הדבר שנשחט אחד מהם וא"כ א"כ כשישחוט המוכר נ"כ עובר משום אותו וא"כ וט"ל ומטעם זה וסברא זאת [שכנ' לוקחים] שלא ישחוט [גם הבע"כ המוכר בעצמו] במקום שיש לספק ולתלות שישחוט הלוקח ונראה כו' דלדידי ואדיי חד טעמא הוא ובגדפס איתא שלא ישחוט שיש לספק ולתלות ונראה הדבר שנשחט אחד מהן ופי' שם הש"ה לשמעתינן רבינו דמטעם זה וסברא זאת שוודיעו המוכר שמכרה לשחוט בזה האופן הוא שלא ישחוט אבל אם לא הודיעו שחט ואינו נמנע כדתניא שם בש"ס עכ"ל ואין אבא מודה לו בזה. (ז) של כסה. פרש"י ע"ז ה' ב' וי"ד דינן משום פסחים וז"ל הכלבו סי' ק"י וי"ד דינן משום תנינא י"ד שיהי' פסח נאלץ על השוגע עכ"ל וזהו כוונת פרש"י וז"ל דלא כנ"ה ליו"ד ס"ס מ"ו ועיין גם' נחלת עדוראל שם. (ח) עוד נרמזין שם במסנה אר"י אימתי בזמן שאין לו דיוח כו' ופסקוהו כל הפוסקים וע"ע להרב תב"ש סי' ט"ו סק"כ ולא ידעתי טעם רבינו אמאי השמיט הא דר' יהודה אם לא שנאמר שדעתו כדעת הבב"ל שהשמיטו וכ' הרב פר"ת בסק"כ דמשמע דכוונת דפליג ר"י ארבען כו' ולרבנן לא מפליגינן ע"ש. לשון השם חדש. ועיין לעיל סי' רס"ה ובבביתא שם אות ד'. (ט) והלכה כחכמים כ' השם חדש ואי לא דמסתפינא הו"ל דנ"ל והלכה כר"מ דבחולין פ"ו ב' אמרו הורס רבי כר"מ בחרונה וכל הפוסקים רז"ל פסקו כר"מ עכ"ד:

(א) כלל. ליטנא קנינא הוא ור"ל כל שהוא [הגרא"ד]. (ב) בגדפס הני' שלא יבוא לידי חשד והוא הנכון כמ"ש בחולין מ"ד ב' משום השדה כו' הרחק מן הכיעור זמן הדומה לו. אך מש"ס בגדפס ולא לדבר רע אינו מוכן והנכון כנ"י הכת"י שלפנינו שלא יאמרו עליו דבר רע. (ג) רבא. לפנינו רב ומש"כ כגון אלא דשקילנא כו' כ"ה גי' הע"י אבל בגמרא הני' אי שקילנא כו' ודע דלכא אמר שם ג"ש אלא

ספר עמוד אימורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים קצ

נאמר עליו אלא לאו מצינו עונשו מרובה יותר משאר עבירות כדתניא ביומא פ' יוח"כ בארבע חלוקי כפרה שכל עבירות יש להן כפרה אבל מי שיש בידו חילול השם אין כה לא בתשובה לתלות ולא ביום הכפורים לכפר ולא ביסורים למרק אלא כולן חולין ומיתה ממרקת שנאמר ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותן ותנן במס' אבות [פ"ד] המחלל שם שמים בסתר נפרעין ממנו כגלוי אחד שונג ואחד מויד בחילול השם. וצוה הבורא שיהרג אדם (ד) ולא יחלל שם שמים כדתניא בתו"כ ממשמע שנאמר לא תחלל אמור קודש א"כ למה נאמר ונקדשתי מסור עצמך וקדש שמי יכול ביחיד ת"ל בתוך (ה) בני ישראל במרובין.

סימן שמא [שפב]

עורת או שבור וכל אשר בו מום לא תקריבו (א). לשם ה' אלהיך תן כבוד ולמלאכת עבודתו תפחד. צוה הקב"ה באמור אל הכהנים שלא להקריב ושלא לשחוט ואף לא להקדיש בעלי מומין למזבח. להוסיף ולהקריב (ב) מגלן דכתיב עורת או שבור וגו' וכתיב ואשה לא תתנו מהם על המזבח וגו' ותניא בת"כ ומייתי לה בתמורה פ"ק [ו'] ואשה לא תתנו מהם אלו אישים אין לי אלא אישים כולם מקצתן מניין ת"ל מהם זריקת דמים מניין ת"ל על המזבח לה' לרבות שעיר המשתלח מניין לרבות כל הפסולין שבשור ושה ת"ל שור ושה. לשחוט מניין ת"ל עורת או שבור וכתיב לא תקריבו אלה לה'. ותניא בת"כ ומייתנין לה בתמורה (ג) כל אשר בו מום לא תקריבו מה ת"ל אי משום כל תשחטו הרי כבר אמור למטה פ' דכתיב גבי עורת או שבור אם ללא תקריבו הרי אמור ואשה לא תתנו מהם הא אינו אמר לא תקריבו אלא כל תקדישו מכאן אמרו המקדיש בעלי מומים למזבח פ' ושוחטין ומקריבין עובר [משום ה' שמוות

תועפות ראם

אלא באתרא דלא תנעי אלנ באתרא דתנעי ל"ל זה ועיי"ש צפרסי אלנ הרי"ל גיאות בה"ל תשובה כ' אמר רב כנון כו' טנחא באתרא דתנעי כו' אלנ באתרא דלא תנעי ל"ל זה וכן ה' גי' הרמב"ם בפ"ט מהל' יסע"ת ה"א עיי"ש צ"מ. (ד) עיין להלן ס' ת"ג ובניאורי שם אות א'. (ה) עיין להלן ס' ת"ג ובניאורי אות ה'. ודע דהת"ח בסנהדרין פ"ב א' עמש"ש כ"מ שם חילול השם אין חולקין כבוד לרב כחז וז"ל חילול השם היינו כשעשה כן בפרסמיה לפני עשרה משראל כי היכי דקידוש השם לא הוי בפסחת מעשרה משראל כדאמר' כס"פ בן סו"מ ה"ג חילול השם הבא עה"כ אין הורגין אותו אלא"כ יודעין בו י' משראל וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ט מהל' א"צ עכ"ל ונראה מדבריו דס"ל דמקרא דנדר לפיו ולפני פניו ר"ל בתוך בני ישראל הכתוב אחר ונקדשתי קאי גם על ולא תחללו כו' דהיינו ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי תרומתו בתוך בני ישראל דהיינו בעשרה וכן משנת חכמים ס' ב' הביא מיומא פ"ד א' והאיכא חילול השם אף לגבי נכרים: (א) לשון בה"ג במנין הלאוין שלו "עורת או שבור לא תקריבו" ורבינו כ' "עורת או שבור" מום לא תקריבו" ונראה שכן היה גירסתו בה"ג ושי' לאוין המה דכתיב בהם לא תקריבו. (ה) עורת או שבור וגו' לא תקריבו אלה לה' [ויקרא כ"ב כ"ג]. (ב) כל אשר בו מום לא תקריבו [שם כ"ב כ']. וז"ש הבה"ג [לפי נוסחת רבינו] עורת או שבור וכל אשר בו מום לא תקריבו אולם רבינו הוסיף ע"ד הבה"ג בפנים הסיומן לאו. (ג) ואשה לא תתנו מהם על המזבח לה' [שם כ"ב כ"ג] ופי' ג' לאוין אלו. (א) על השחיטה. (ב) על ההקדש. (ג) להקדש. (ד) וז"ל בסמוך שלא להקריב. ושלא לשחוט. ואף לא להקדיש. ונמצא שתי אלו שחיטה והקדש כ' הבה"ג במנין שלו והשלישי והוא הקדשה הוסיף רבינו וז"ל אח"כ להוסיף "ולהקריב" מגלן כו' והרמב"ם לאוין ז"ג כ' שהזכירו מזכוכ דס' בעלי מומין לגבי המזבח והוא אמרו ית' לא תקריבו לה' [שם כ"ב כ"ד] ובכ"כ הסמ"ג לאוין ש"י ורבינו לא כ' "ושלל לזרוק" ועיין שם בסמ"ג ש' בזה"ל ובתורת כהנים דורש זריקת הדם מעל המזבח ובתמורה ד"ו מקשה לה ואומר כי על המזבח אורחיה דקרא הוא ולא בא לזריקת דמים עכ"ל ועיי"ש בתמורה ל"א ר"י בר' אומר כו' וא"כ מש"ל לא כתב כאן לאו שלל לזרוק וכ' אח"כ ריש ס' שמ"ב משוך וכחות ותחוק לא תקריבו ושם כתב צפי' לזריקה אחת, והנה החינוך ס"ם רפ"ו כ' ע"ד הרמב"ם וז"ל ועל מה שאמר הקדש לוקה ז"ע וכ' שם הגר"ם בהגהותיו בזה"ל עיין לקמן ס' פ' ובפ"ק דתמורה ד"ו עכ"ל וכ' בס"ם סדר המזבח בהגהות ותיקונים לס' החינוך שהוא עטות בדברי הגר"ם ותיקון "עיין לעיל ס' רפ"ה" ולי נראה שז"ל בדברי הגר"ם עיין לקמן ס' ש"א וכוונה הגר"ם דקדושת החינוך להרמב"ם חליל בה"ג פעמים שכתב ס' ש"א במימר. (ה) שגז"ל הוא אע"פ שאין בו מעשה במימר אפי"ן לק"מ דקדש בעל מום עבד מעשה דביבור. ולפעם הא' שפיר הקשה בהקדש בעל מום מ"ם לוקה משא"כ לעם ס' לק"מ דקדש בעל מום מה למימר דביבור עבד מעשה ועיין שו"ת עמודי אור ס' ס"א אות ז' שתמה ע"ד ה"ה"ו והוא ממש ה"ע של החינוך להרמב"ם ועיין ס' אבי הנחל דרוש ה'. וא"כ לפי מה שכתבתי בדבר רבינו הירשאים נכללן בפי' זה ג' לאוין של הרמב"ם ואפשר דלענין מנין תי"ג נכתב לאחד כדעת הרמב"ם סוף מנ"ח שלו וז"ל אלנ נאמר כי הקדש בע"מ למזבח ושחיטתו וזריקת דמן והקפדתם כולם מזה אחת אע"פ שזקוקין על כל אחת לפי שהכוונה כולם לנמנע עשיית הקרבן מצדלי המומין כו' עכ"ל ועיין מה שכתבתי לעיל ריש וי"ו החמישי אות א'. (ב) להוסיף ולהקריב. בנדפס ניתא אלנ להקריב מגלן כו' וכבר בארתי לעיל אות א' לשון הכת"י על נכון. (ג) לא תקריבו מה ת"ל אי משום כל תקדישו הרי כבר אמור למטה פ' להקדש הרי כבר אמור למטה פ' ואשה לא תתנו מהם אינו אמור לא תקריבו

380 ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

משום כל תקדישו וכל תשחמו וכל תזרקו וכל תקטירו כולו (ד) וכל תקטירו מקצתו] ר' יוסי בר יהודה אומר אף על קבלת הדם כי לא לרצון יהיה לכם שלמד שאינם מרצים. תניא (ה) כל אשר בו מום אין לי אלא מום קבוע מום עובר מניין ת"ל כל אשר בו מום. תניא עורת בין סומא בשתי עיניו בין סומא בעינו אחת שבור מה ת"ל לפי שנאמר שבר רגל או שבר יד אין לי אלא שנשברה ידו או רגלו מניין לרבות זנב וזכר ת"ל או שבור יכול שאני מרבה אף שבר צלע ת"ל שבר יד או שבר רגל מה אלו מיוחדים שמומם בגלוי ואין חזרון יצא שבר צלע שאינו בגלוי פי' אינו חזור וגלוי בעיני להשחט בכור במדינה ושאר קדשים להשחט בחוץ על ידי פדיון אבל לפוסלו להקרבה אפי' במום עובר נפסל כאשר רבינו בכל (ו) מקום.

סימן שמב [שפא]

מעוך וכתות ונתוק לא תקריבו [ובארצכם לא תעשו] (א). הזהיר וצוה הב"ה שלא להקריב מעוך וכתות ושלא לעשות בזכרי אדם ובהמה חיה ועוף דכתיב ב' אמור אל הכהנים [כ"ג כ"ד] ומעוך וכתות ונתוק וכתות לא תקריבו לה' ובארצכם לא תעשו. אהאי לא תקריבו מוקמינן בת"כ לזריקת הדם. ותניא אין לי אלא בהמה בדבר הראוי להקרבה הכתוב מדבר חיה ועוף מניין ת"ל לא תעשו (ב) אין לי אלא תמימים בע"מ מניין ת"ל בארצכם אין לי אלא בארץ בחוץ לארץ מניין ת"ל לא תעשו בכ"מ שאתם

תועפות ראה

תקריבו אלא לא תשחמו. להקדים מנחן דכתיב בהוא עניינא כל אשר בו מום לא תקריבו ותניא בת"כ ומייתנין לה בתמורה כל כו' כ"ה בנדפס וכ"ל. (ד) כולו. כ"ה בנדפס ומשם הנהתי המוסגר וכת"כ אחת וכל תקטיר את החלב. (ה) תניא כו' כ"ה בת"כ והרמב"ן בס"מ ז"ל כתב וישנו בגמרא דתמורה ובס"מ ג' לאוין ש"י כתב וכתמורה ת"ל כל אשר בו מום כו' מום עובר מניין כו' וכ' שם המניה וגמטה זה מן הדטוסים ובספר מונה מנחתיו ע"כ ועפ"י א"ש מאי דליתא לפנינו בתמורה ז' א' מתקין לה ר"ל כו' בתם שנעשה בע"מ ועובר והב"ה שם פי' ועובר ר"ל שובר על ה' לאוין ובהנהות הנ"ל כו' ועובר ז"ל אצל לפי גי' הראשונים נראה שקודם מתקין לה ר"ל הי' כתוב ת"ל כו' מום עובר מניין כו' וע"ז קאי תיבת ועובר ועפ"י י"ה מדויק לשון מתקין לה ר"ל והנ"ל שם פי' מתקין לה ר"ל לשון איבעיא עכ"ל ולפי הנ"ל יש לפרש גם בלשון קטיף ככל מתקין בש"ס והיינו דר"ל מקשה מנ"ל להכריחא לנאחוי מדכתיב כל דהיינו מום עובר דלמא מרבה כל נולד ממעי אמו בע"מ וכדברי הספרי שופטים פ' קמ"ז ש"ה"ר להלן סי' שפ"ח וז"ל אין לי אלא שטולד חס ונעשה בע"מ נולד בע"מ ממעי אמו מניין ת"ל כל ע"כ ולעולם מום קבוע ולא מום עובר וז"ל ר"ל מדלא אמרו כן שמה לא שמינו אלא בתם שנעשה בע"מ ועובר דאי בע"מ משיקרא דיקלא בעלמא הוא ומש"ה לא מרבינן מתיבת כל בע"מ משיקרא ממעי אמו אלא מום עובר וחו' לא. ומש"ה בספרי נולד בע"מ ממעי אמו מניין ת"ל כל ואילו מום עובר רבינן שם מדכתיב דבר רע ההם לענין וצ"ה כדכתיב לא תזבח לה"א וגו' אצל לענין כל תקדיש לא ובספרי ומש"ה ז' ר"ה בר יוסף שרע וקלס כתיב בפרשה ופרש"י ועלייהו כתיב לא תקריבו ודרשין לא תקדישו וא"כ הרי בבעל מום ממעי אמו מיירי הכתוב ואין צורך לרבו כל זולת מום עובר. והנה לשון הספרי כתב הרמב"ן שם וז"ל ממעי אמו מניין ת"ל כל דבר רע. מנין בעל גרב ובעל יבלת ובעל חזיות ת"ל מום כל דבר רע, מנין לזקן ולחולה ומזוהם ת"ל שור או שה כל דבר רע עכ"ל ונראה מזה כי ממעי אמו מרבינן מתיבתא מדכתיב כל ובעל גרב יבלת חזיות מתיבת מום וזקן חולה ומזוהם מדכתיב שור ושה וכמו שדרשו בת"כ אמור ושור ושה לרבות כל הפסולים שצבור ושנעשה עיי"ש בהו"ה סי' קי"ז ולפי' בודאי יש לפרש בעל גרב יבלת חזיות בספרי היינו מום קבוע האמור בתורה והוא גרב יבש, יבלת שיש בה עש, חזיות מנרות והוא ילפת, ושלשון אמורים בתורה והוא מום הכתוב בספק לא תזבח לה"א וגו' שאמר הספרי וז"ש בס' לב שמה לסי"מ שם ולפי שאין הדין למד הגדתי היום כי הוקשה לי מאד זה שכן הרמב"ם הרמב"ן שכתבאר בספרי דקרא דלא תזבח בבע"מ עובר הכ"מ ואני לא מנאיה זה בספרי עכ"ל והגאון בעל מעה"ח בספרו חסם אותו מהמבואר בספרי מנין בעל גרב יבלת ובעל חזיות ת"ל כל דבר רע והכ"מ כ' ב"פ מה"ל א"מ שגרר וילפת הוא מום עובר וכ"כ הסמ"ג מל"ה סי' ש"י עכ"ל ולא השגיח במחכ"ל דהסמ"ג [וכן היראים] כ' גרב וילפת מנין ת"ל כל דבר רע וא"כ עכ"ל בפי' כמו ששינוי בצורות מ"א א' ואלו שאין שוחטין עליהם כו' ובעל גרב ובעל יבלת ובעל חזיות והרמב"ם ב"פ מה"ל א"מ ה"ה כ' יבלת באותן שאין מקריבין את הבהמה בזה לפי שאינה מן המובחר והכתוב אומר מבחר נדריך ואם הקריבין יראה לי שהורו עיי"ש ובדיוק כ' בספרי גרב וילפת ותל"מ אצל גי' הרמב"ן מבואר גרב יבלת חזיות ונפקא ל' מדכתיב מום כל דבר רע יפה הקשה הלב שמה ולא בוש בדבר. (ו) בכל מקום. ט"ס וז"ל מכל מום והוא הרבוי שכת"כ שכן רבינו למעלה וגם בנדפס כתוב כאשר רבינו בעל מום והוא ג"כ ט"ס דל"ל כאשר רבינו מכל מום:

(א) כנ"ל להגיה וכ"ה צ"ה וכן רבינו במפתח לעיל ריש וי"ו החמישי והוא מוכרח שזה העיקר בסיומן זה. (ב) לפנינו בת"כ הגי' חיה ועוף מנין ת"ל באלרכס בע"מ מנין ת"ל לא תעשו ופי' שם בהו"ה מן באלרכס למדנו לאסור ד"ל בכל לאאלי הארץ אף חיה ועוף ומ"ש בע"מ פי' דהיינו מסרם אחר מסרם שאר"י הכל מודים שהוא חיוב וד"ל למדנו מדכתיב לא תעשו על נחוק דמיותר דכ"כ הוא מכורח אלא להביא מותק אחר כורת שחייב אצל גי' רבינו היראים בת"כ על חיה ועוף ת"ל לא תעשו ובע"מ ת"ל באלרכס וכן הביא הגר"ל בביאוריו לזה"ע סי' ה' סק"ב וז"ל דמ"ש ת"ל לא תעשו סי' מדל"כ לא י"ע שר' דליהוי משמע דהקפיד הכתוב על אלו הנקריבין שלא יעשו מוסריסין אלא אמר לא תעשו משמע שלא הקפיד אלא על השושים ואין אנו משגיחין על העששים דא"ג שאינם מומין הראוי להקרבה כגון חיה ועוף מ"מ לא תעשו ועדיין הייתי אומר דבע"מ מיגרע גרע דמאחר שכבר הוא בע"מ יהיה מותר לפרסו ת"ל באלרכס, ונבדפס י"ש

ספר עמוד איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

כהנים תניא מניין שאף הנקבות בסירות ת"ל כי משחתם בהם מום בם פי' (ח) שאף הנקבות פסולות במשמע לקרבן בסירות שלא נאמר בזכרים משתעי קרא דכתיב ומעוך וכתות ת"ל כי משחתם בהם מום בם והאי קרא איסור הקרבה מיירי ואם נפרש לאיסור סירות למי' נשים נצטוו מיירי ובסירות ביד דלא הו' ממילא כגון סם שפירשנו מדרבנן (ט).

סימן שמג [שעט]

ומיד בן נכר לא תקריבו. כתיב ב' אמור ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם מכל אלה ותניא בת"כ מניין שאין מקבלין שקלים מן העובד כוכבים ת"ל ומיד בן נכר לא תקריבו פי' (א) שקלים לקנות מהם תמידין אין לי אלא תמידין פי' דמיקור לחם דכתיב את קרבני לחמי מניין לרבות שאר קרבנות ת"ל מכל אלה והא דתניא בחולין פ"א [י"ג ב'] איש איש לרבות את העובדי כוכבים שנודרין נדרים ונדבות ישראל בקרבנות יחיד קאמר אבל בקרבנות צבור לא יהיה לחם חלק ונחלה בגורל השם.

סימן שדמ [שפג]

כל מום לא יהיה בו. ויראת מאלהיך לשמור קדשיו שלא להטיל בהם מום דכתיב ב' אמור ואיש כי יקריב זבח שלמיו וגו' כל מום לא יהיה בו ותניא בת"כ שלמים אין לי אלא שלמים מניין לרבות העולה ת"ל נדר מניין לרבות התורה ת"ל נדבה מניין לרבות היולדת נזיר ומצורע ת"ל לפלא מניין לרבות הוולדות והתמורות ת"ל בבקר (א) מניין לרבות הבכור והמעשר והפסח ת"ל בצאן מניין לרבות חטאת ואשם ת"ל או (ב) בבקר או בצאן. תמים יהיה לרצון מצות עשה מצות ת"ל כל מום לא יהיה בו [נפל מן הנג ונשתבר יכול יהא עובר עליו ת"ל כל מום לא יהיה בו] אל תתן בו מום פי' לא יהיה בו מכאן אמרו הא דתניא (ג) בבכורות פ' כל פסולי המוקדשין [ג"ג ב'] בכור שאחזו דם אפי' מת אין מקזין דברי ר' יהודה וחכמים אומרים יקין ובלבד שלא יעשה בו מום ואם עשה בו מום הרי זה לא ישחוט עליו ר"ש אומר יקין אע"פ שהוא עושה בו מום וקיי"ל דיקין דקיי"ל בר' שמעון בכל איסורים שבתורה דאמרינן

תועפות ראם

כ"ל וכ"ה בנדפס ועיין במ"מ פט"ו מהל' ח"ב הי"ב שכתב שם מהסוגיא דשבת דק"י מתבאר זה דכל היכא דלא נגע באיברים ממש לא מחייב וכ' המנחת חינוך שם ואני לא זכיתי להבין דלדבר מהסוגיא נראה דאין חילוק דלפני כיום של עיקרין עובר בלאו ומסתמא לוקין כי הוא בכלל הלאו כו' וצ"ע דרישית ארי לזה"ע סי' ה' סק"ג כ' לצאר דהיינו לשיטת הרמב"ם דכתב המסרס את הנקבה פסור וכ' הרב המגיד פסור אבל אסור ע"ש וא"כ אי אמרת דחייב להשקטת כוס עיקרין הוה לן לאסור בנקבה לכתחילה ובסוגיא דשבת מתבאר דלשה מותרת לשתות כוס של עיקרין עכ"ל וא"כ נראה שמפרש דאסור היינו מדרבנן וכן כתב בשו"ת עמודי אש סי' כ' אות נ' ע"ש המאירי שבת ק"י ב' ש' וז"ל וסירות זה אינו אלא מד"ס ואע"פ שדרשו מן המקרא כו' אסמכתא בעלמא הוא עכ"ל וז"ל בדבר"י לזה"ע סי' ה' דין י"ב המסקנה כוס עיקרין וכו' איסור מדאורייתא הרמ"ך בשו"ת בית יהודה ח"ב סי' מ"ז ולהמחבר הוא מדרבנן עכ"ל והגאב"ד קטעו מהר"ג שליט"א בקונטרס באר בשדי שש"ס ש"ח מערכת ח' כ' שם בלות י"א פסוקת דברי הרמב"ם והשו"ע מורין דהוה איסור מדאורייתא אלא שאין לוקין עליו כו' ועי"ש והנה גם דעת רבינו שהוא מדרבנן וראייתו מדברי בוקנה ועקרה ואפי' למ"ד נשים נצטוו על פי' וכמס"כ בלות הקדוש ועיין הע"ש שאילתא ק"ה אות ט' שלא כ"כ. (ח) פי' כו' עד והאי קרא חסר בנדפס והוא טעות המעתיק שדלג מן ח"ל כי משחתם בהם מום בם קמא לכתרא וחסר מה שצניניהם. (ט) בנדפס כתוב עוד אמרינן צ"ס הפוטלים [ב"מ ז' א'] הני תורי דנגבי ארמאי ומנחין יתהון מהו שלח להו הערמה איתעביד דהו אערימו עליהו ויודבנו ע"כ:

(א) לשון הגדפס ת"ל ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם מכל אלה פי' רבינו שלמה ז"ל שקלים כו', והרמב"ן במל"ת שלדעתו סי' ח' מנה לאו זה, שלא לקבל שקלים מן הנכרים ולא לזרף אותם עמו בקרבנות הגזר כגון התמיד והמוספין כו' ומקרא מחוייב הדרשא שהיה די באמרו ומיד בן נכר לא תקריבו אלה וגו' ולפיכך באנו הפירות הנקובל כי לחם אלהיכם רומז לתמיד שנאמר בו את קרבני לחמי יאמרו ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם כלומר ולא תקריבו אלה כי משחתם וגו' עכ"ל והוא דעת רבינו ג"כ וא"כ נכד הלאו שפסקו זה שלא להקריב בע"מ מיד הנכרים שחש הרמב"ם ל"ט ז"ל יש כאן עוד לאו כמ"ו שאין מקבלין שקלים מן העובדי כוכבים ועיין תוס' מנחות ט"ג ב' ד"ה איש ועי"ל כו' וב"כ הסמ"ג לאין שם"כ בנדפס מנין לרבות שאר קרבנות צבור ח"ל לא הקריבו כל שפ"ס הוא וז"ל ח"ל מכל אלה כמבואר כאן ח"ל הסמ"ג שם ח"ל מכל אלה כלומר תמימין וצ"ע שזכרו במקרא למעלה:

(א) ח"ל בנזק. בנדפס הני' ח"ל תמים ואינו מוצן והנכון כמס"כ כאן ובה"כ לפנינו הני' ח"ל או בנזל ועיין בק"א שפי' דמחרי או שכתוב או לנדבה בנזק או בנזל יניף וולדות ותמורות וכני' רבינו כ"כ הסמ"ג לאין שפ"ס. (ב) או בנזק כו' נראה דל"ל או לנדבה בנזק או בנזל וכל"ל בנדפס ומש"ס ח"ל נדבה כו' ז"ל ח"ל או לנדבה כו' וב' או דריש ולשון הסמ"ג שם ח"ל בנזק או בנזל. וכן. (ג) הא דתניא בנכורות פ' כסה"מ, הוא תוספת דברי רבינו ולשון הת"כ הוא מכאן אמרו צבור כו' והסמ"ג כ' הא דתני כו' דמתני' הוא

ספר עמר ואיסורים שאינם נעשים רע לבירות כי אם לשמים יראים קצב

דבר שאין מתכוין מותר אך שלא יהא פסיק רישיה ולא ימות. תניא בבכורות פ' כל פסולי המוקדשין בכור שאחיו דם מקויון לו דם במקום שאינו עושה בו מום ואין מקויון בו במקום שעושה בו מום דברי ר' מאיר וחכמים אומרים אף מקויון במקום שעושה בו מום ואמרינן התם בקראי פליגי במטיל מום בבכ"מ ר"מ סבר כל מום לא יהיה בו ורבנן סברי תמים יהיה לרצון פי' בראוי להקרבה הכתוב מדבר ורבנן כל מום לא יהיה בו מאי עבדי ליה מיבעי לגרמא דתניא כל מום לא יהיה בו אין לי אלא שלא יהיה בו מנין שלא יביא דבילה ובצק ויתן על גבי האון כדי שיבא הכלב ויטלטל"ל כל מום יאמר מום ואמר כל מום ור"מ דדריש ליה למטיל מום בבבל מום לית ליה איסור גרמא הלכך ר"מ לקולא נמי דריש הלכך אע"ג דק"ל בכתובות [נ"ז ב'] הלכה כר"מ בגזירותיו הכא כרבנן קי"ל (ד) דהא ר' מאיר נמי להקל דריש ואע"ג דסוגיא דתלמודא כר"מ דאמר בע"ז פ"א [י"ג ב'] אין מקדשין בזמן הזה ואם הקדש בחמה תעקר ומקשינן (ה) ויהא מטיל מום בבכ"מ ומתריצין הני מילי בזמן שבית המקדש קיים דחזו דמיה להקרבה אבל בזמן הזה לא מיהו כרבנן קי"ל במס' יו"ט פ' אין צדין [כ"ז ב'] ומייתי רבא ברייתא דאמרא גרמא ראייה לרבנן דאמרינן התם א"ל (ו) את גרמא ליה. יש לשאול אחרי דאמרינן בע"ז דלא אמרינן להטיל מום בבכ"מ אלא במקום דחזו דמיה להקרבה היכי אמרינן בבכורות בבבל בעל מום דהא לאו בר הקרבה הוא ולא בר דמים הוא (ז) יש לתרץ מדרבנן. ואסרו בבכורות גזירה אמו שאר קדשים בעלי מומין דחזו דמיהו להקרבה. תירוץ אחר נכון [יותר] דבבכור שאחיו דם עסקין בבכורות דחזו נופו להקרבה על ידי רפואה. תניא יכול נפל מן הגג ונשבר יהא עובר עליו ת"ל כל מום לא יהיה בו לא יתן בו מום ולא עשיית מום בלבד אסור אלא אף

תועפות ראם

הוא סס ל"ג ב' עיין מנחות כ"ו ב' תורה" (ע"א) ר"ס. שדקדק בזה ואפשר שרבינו שכ' דתניא לא נחית לדקדק בזה דס"ל דמתיא' וברייתא כולה חדא פלוגתא היא כמש"כ הלח"מ לדעת הרמב"ם בפ"ב מהל' בכורות ה"ג שלא כדס"ת עיי"ש וכן נראה מפיה"מ להרמב"ם בבכורות סס. (ד) כרבנן קי"ל בנדפס כרבנן נמי קי"ל ונראה שס"ס חבית נמי כמבואר כאן. וטעם רבינו עולה גם לרב יהודה א"ש נוסף לספק בבכורות ל"ד א' כר"ס דברייתא אע"ג דשמואל ס"ל בכתובות כ"ז א' הלכה כר"מ בגזירותיו והיינו מטעם שכ' רבינו דהא ר"מ נמי להקל דריש ושיין לעיל סי' ז' ביאורי אות כ'. (ה) ומקשינן ויהא כו', נראה דרבינו ס"ל דלחכמים דפליגי אר"מ מטיל מום בבכ"מ אינו אלא איסורא דרבנן כמש"כ התוס' בבכורות ל"ג ב' סו"ה צ"ע. דאע"ג דמטיל מום בבכ"מ שרי מדאורייתא מ"מ מדרבנן מיהא אסור כו' וכ"כ התוס' במנחות דנ"ו דאפי' מטיל מום במתכוין ליכא איסורא דאורייתא כדדרשינן תמים יהיה לרצון ור"ל אלא מדרבנן אסור ומשום הקוס שרי כמש"כ התוס' בבכורות ומש"כ המע"ה דמשמעות התוס' דמנחות שם דדוקא בזהו דם שרי אפי' לכתחלה כיון שאין לו רפואה צנין אחר הא לא"ה איסורא מיהא איכא מדאורייתא לא ידעתי מנ"ל הא דפשוט צנין דכוונת התוס' הא לא"ה אסור מדרבנן ור"ל מיהא מקשה הגמרא לרבא בע"ז י"ג ב' וליהוי כמטיל מום בבכ"מ הא אליבא דרבנן מטיל מום בבכ"מ אינו אלא איסור מדרבנן ורבא נמי מפני שנראה כמטיל מום אמר דהיינו נמי מדרבנן ומה הוכיח רבינו דסוגיא דשם כר"מ דמטיל מום בבכ"מ חייב וספיר מקשו אמאי אמר רבא מפני שנראה כמטיל מום דהול"ל מפני שמטיל מום ויהיה פירושו לר"מ מדאורייתא ולחכמים מדרבנן וכן פירש"י סס ושי"ל ואע"ג דסוגיא דתלמודא כר"מ כו' מיהו כרבנן קי"ל כו'. (ו) לטון הגמרא לפנינו א"ל דילמא את גרמא ליה, ווי"ל שו"ת מהר"י מצרונא סי' קס"ב ובפ' אין נדין דא"ל דילמא את גרמא ליה כו' ואי הוי מטיל מום ממש דרבנן למה גזרו למיחש אפי' בספק גרמא דא"ל דילמא את גרמא ליה עכ"ל ואיני יודע מה ספק יש שם והלא רבא שאל להקוא גברא דילמא הקוא עובדא דעילי רישי' ופירמי' הולא לשפתייהו אינו גרם ליה מדעת כפרש"י וע"ז השיב לו לא ותו ל"מ. ומשכ"ס מהר"י מצרונא אהיהי דכל פסוק"מ ל"ה א' דחקן כל שלדעתו אסור ומפרש בגמרא לאתויי גרמא וז"ל ומ"ס גרמא מהעלת מום ממש תרומיהו מקראי לפינן דתניא אין לי אלא שלא יהיה מנין שלא יגרס בו מום ת"ל וכו' אעכ"ל דאסמכתא בעלמא היא גזירה גרמא אסו מטיל ממש עכ"ל. תמיהני דברו הדבר דהא דדרשי רבנן כל מום לאיסור גרמא הוא דאורייתא ולא אסמכתא בעלמא אלא שאין לוקין ע"ז אע"ג דאיסור דאורייתא הוא ומש"ה אפטרין ליה לרבויי בזה הכלל. עיי"ל דאחיא אליבא דר"מ דדריש כל מום למטיל מום בבכ"מ ואפ"ה אסור גרמא (לדיו' עכ"ל מדרבנן וספיר מרבנן ליה בזה הכלל וזהו כוונת הרמב"ם בפ"ה מ"ב בפ"ה דבכורות שכ' וראוי שתדע שנטיל מום בקדשים לוקה ובתוספתא ספ"ג בבכורות אמרו העושה מום בבכ"מ מום והמסרס את המסורס והמחמץ את המחומץ לוקה את הארבעים ודע זה עכ"ל. והנה פשוט דמ"ס בתוספתא העושה מום בבכ"מ כו' לוקה כו' היינו דוקא אליבא דר"מ ומה לו להרמב"ם להביאו פה והרע"ב ב' כ' דבדרי הרמב"ם ותמה עליו ההוי"ע עיי"ש וכבר כ' בקול הרמ"ז לא על הרע"ב תלמודיו כי אם על הרמב"ם בפ' כו' אבל לפי הג"ל א"ש דבמכוון כ' הרמב"ם בפ' כשיתר ר"מ דלפ"י גרמא איסור דרבנן וא"ש רבינו דזה הכלל כ"ש לדעתו אסור ואפי' ע"י סיבה כו' כמו שמפרש הרמב"ם שם ומיהו אין זה הכרח דס"ס משנה כר"מ לפסוק כותי' דכ"מ י' זה הכלל לסימנא בעלמא עיין מגילה כ"ב ב' ולפמ"כ המנחת חינוך מ' רפ"ז לדעת הרמב"ם לפסוק כר"מ דמטיל מום בבכ"מ חייב אלא שאינו לוקה קשה לי לטון התוספתא שכ' הרמב"ם בפ"ה דשנשחן לוקה את הארבעים ומש"כ בקול הרמ"ז שם שהרמב"ם והרע"ב רואים להסגיר במאי קמפלגי רבנן ור"ל ואומרים שר"ל אסור מטיל מום בבכ"מ אסור מן החורה הלכך הניירס צלחון הבכור דחשיד להטיל מום בקדשים אי שרית ליה במוס אחר אתה נותן מכתול לפניו שיחזור ויתן מום ויעבור איסור חורה להטיל מום בבכ"מ עכ"ל לא נהירא דרבנן שאמרו כשיוכל לו מום אחר ישחט עליו היינו צודאי ע"י צירור שנפל מעצמו וא"כ מאי איכא למיחש. (ז) בנרעק"א בנלה"ש ע"י י"ג ב' הקשה כן מדפנסי' והכינו בנע"ג גם הגרש"ה הקשה ד"ו מדפנסי' ולא הביא ד' הנרעק"א וסנייהס

ספר עמר ו' איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים קצא

שם. אע"פ שהיא מצוה שאינה תלויה בארץ הוצרך לרבות חו"ל דלא תמעטיה מארצכם מניין אף באדם ת"ל לכם פי' (ג) דכתיב בסוף הענין לא [ירצו לכם ואמרינן] בחניגה [י"ז ב'] שאלו את בן זומא מהו לסרוסי כלבא אמר להם ובארצכם לא תעשו ובבכורות ב' כל פסולי המוקדשין [נ"ג ב'] אמרינן [אמר רחב"א אמר ר' יוחנן] הכל מודים במסרם אחר מסרם שהוא חייב דכתיב ומעוך וכתות ונתוק וברות אם על כרות חייב על נתוק לכש"כ אלא להביא נותק אחר כורת שחייב [ואפי' לפסוק בסם אמר ולא מיתמר אלא בהנהו דמיפקדי אפריה ורביה] דאמרינן ביבמות בשלהי הכא על יבמתו [פ"ה ב'] יהודית דביתהו דר' חייא הוי לה צער לידה אתת לקמיה דר' חייא אמרה לו איתתא מי מיפקדא אפריה ורביה אמר לה לא אולא אישתי סמא דעקרתא אבל אי הות מיפקדא אע"פ שנפטרה מפריה ורביה דהא הות לה יהודה וחוקיה ומי ופוי אפי' הכי לא הות עבדא משום דכתיב ובארצכם לא תעשו ובהמות וחיות אע"ג דלאו בני מצוות פריה ורביה נינהו כיון דזכרים נינהו דומיא דאנשים שנצטוו יש לומר (ד) שגם עליהן הקפידה תורה. ע"א הכתוב אל דבר כלל אלא בזכרים דכתיב ונתוק וברות ונקיבות לאו בני הכי נינהו ואיתתא אי הות מיפקדי הות מיתמרי אע"פ שקיימה פריה ורביה לאו משום עיקור אלא משום דכתיב בבקר זרע וזרע ולערב אל תנה ידיך ובמצויו דבר הכתוב והא דאמרינן בסם' שבת ב' שמונה שרצים [ק"ו ב'] לירקונא תרי בשיכרא ומעקר מסקינן התם [ק"א ב'] באשה דלא מפקדא אבל אי הות מיפקדא אמרינן התם דאסיר משום ובארצכם לא תעשו ומשם ראיא דפירוש שפירשתי ביבמות פרק א' (ה) דאי הות מיפקדא משום איסור עיקור שבוש. ולר' יוחנן מוקמינן לה בזקנה ועקרה שמעינן מהתם אע"ג דאמרינן נותק אחר כורת לא אסר אלא בשיש כ"ב ראו לבנים אבל זקנה ועקרה (ו) שאין כיוצא בהן ראוי לבנים שרי עיקור סם. ונראה הדבר שעיקור סם מדרבנן [מדרשיר] (ז) בזקנה ועקרה אפי' למ"ד נשים נצטוו על פריה ורביה וכתורת

תועפות ראם

יש כאן דלוג וחסרון והנה לענין סירוס דגיס צם' מנחת חינוך מ' רנ"א נסתפק בזה ובהתו"ה כ' לדבר פסוק שלא הוזהרו על סירוס הדגים דכתיב בצלמם ובהגלן ועב"ד צסידורו מ"ע כ' לדבר פסוק דגים נמי בכלל האיסור וכ"כ הס"ת בזה"ע סי' ה' סק"ת ע"ש. (ג) סי' כו'. לפינו בת"כ ובשבת ק"י ב' הגי' ת"ל צכס ועי"ש בתול"ה ת"ל צפי' דמין הכמי שצארצם דהו"ל ובארץ מזה דרשו כאלו כתיב גם ובכס וכו"ה בשאלות סי' ק"ה ורש"י בשבת סס פי' קרי ביה לא תעשו וג' רבינו ופירושו חדש הוא, ולפי סי' רבינו יש לדקדק דמש"ל בת"כ מנין שהקצות בסירוס ת"ל כי משתתם צכס מוס סס דהיינו שנתרבו לאיסור סירוס משום דלחלו פסוק נתרצה גם לאיסור סירוס לזכרים מדכתיב לכס ומש"ל בת"כ לא יצאו לכס מלמד שאין מצינו הוא סיוס דברי ר' יהודה דלמך צכס אין נקבות בסירוס דרונה לומר צכס אליבדריס הזכרים צמעוך ונתוק וברות שהם בגיד וציוס צכס שייך סירוס ולא צאיברי נקיבה כגון נעילת האס וכדומה כמש"ל התח"ס צסו"ת תחומ"מ סי' קפ"ה, ורבינו צסמוך סוף הסיון ציאר ד' הת"כ צלמך מנין שאף הנקבות צסירוס כו' שנתרבו לאיסור סירוס ולמ"ד נשים נצטוו מיירי ובסירוס ציד דלא הוי ממילא כו' ובהתו"ה פ' אומר סי' קכ"ז כתב מדנפשי' יותר נראה שסלונתא הוא לענין סירוס וי"ל דת"ק ריב"ז הוא דלמך על שניהם הוא אומר פרו ורבו ולכן אסר סירוס גם בנשים כו' ולא זכר שכן פי' הרמ"א ושמשין מדברי רבינו דאף בנקיבה שייך סירוס צמעשה כמש"ל הב"ש בזה"ע סי' ה' סק"ד ודלא כהב"ש סס שכ' דבאשה לא שייך סירוס צמעשה אלא צשתיית כוס עקרינ ומש"ל רבינו לעיל ואלא לעשות בזכרי אדם ובהמה חיה ועוף דדוקא בזכרים ולא בנקיבות הוא משום דקי"ל נשים לא נצטוו בפ"י, ודע דבם' נחל איתן צפס"ו מה"ל א"ב ה"ב הקשה על צעה"מ שצברמב"ם סס והבא"ה"ג בזה"ע סי' ה' ולא ראה דברי הגר"א צביאוריו לזה"ע סס סק"ע שכ' ע"ד הבא"ה"ג דר"ל מדמציכיון סס סנהדרין ע"ו ב' או לרבות את המנמלם ש"מ הא בלא"ה מנמלם פסור וא"כ צסירוס דליכא רצויה מנ"ה פסור דאע"פ שלא היה יכול לעלות. (ד) י"ל כו' הקפידה תורה. פי' דאפי' לפסוק צכס אסור וצ"ד ש' לומר" דאילו לסרם ציריס מקרא מלא הוא בתורה וצפון הקפידה תורה שכ' רבינו הנה לפמנ"כ צסמוך ונראה הדבר שעיקור סם מדרבנן כו' אין כאן איסור תורה כלל אלא דלרבינו לא פסיקא ל' ד"ו ולע"ז קאי צשיסה זו דעיקור סם דבר תורה, ומהר"ם צביאוריו לסמ"ג לאוין ק"כ לא פסיקא ל' צכוס של עיקרינ צוכר דבהמה אי אסור מן התורה או דרבנן וי"ל סס משום דגזרינן זכר דבהמה אטו זכר אדם או שמה איסור דאורייתא הוא כמו באדם עכ"ל. (ה) פרק א' כו'. מ"ס וצ"ל פ"ו דאי הות מיפקדא לא הות מיתסרל משום כו' וכ"ה צנרפס אלא שהסר סס לפי"ו תיבת צכוס וכדברי רבינו כאן כן פרש"י בשבת קי"א א' ד"ה אלא צאשה שאינה מנווה צפדיס ורביה כו' וצס' מנחת חינוך מ' רנ"א הניח דברי רש"י צצ"ע ופי' אלא צאשה דבאשה לא שייך מלות סירוס עי"ש ולא ראה דברי הרמ"א דע"כ מש"ל וצריב"ב כו' מאי איכא למימר ר"ל דהדר קושא דלעיל ובארצכם לא תעשו ועיין צסמוך. (ו) הרשב"א בחי' לשבת קי"א א' כ' צזקנה א"כ בעקרה כלומר דליכא משום ציעול פ"ו ומשום סירוס נמי ליכא דבאשה ליכא משום סירוס דאדם הוא דאסר רחמנא עכ"ל והוא ציעת התוס' סס ק"י ב' ד"ה והתניא כו' ובאשה דלא שייך סירוס אוקי צמסקא כו' וצס קי"א א' ד"ה אלא דוקנה לאו סירוס הוא וצס ד"ה צזקנה כו' דאין שייך צה סירוס אצל רבינו הרמ"א ס"ל דגם באשה שייך צה סירוס כמש"ל צנעלה ולכן כ' כאן דעקרה דומיא דזקנה שאין כ"כ ראוי לבנים ופי' דבריו דסרים צנסתסרם צירי אדם דלולא יד אדם שהיתה צמעל הוה ראוי הוא לבנים הקפידה עליו תורה משא"כ זקנה ועקרה שהוא צי"ש אין כ"כ ראוי לבנים שרי עיקור סם מיהו מוסתצר ל' לרבינו דדוקא עיקור סם דהוי מדרבנן כמש"ל ונראה הדבר כו' ולא סירוס דאורייתא דבדאורייתא אין לנו להלך והוה צמסרם אחר מוסרם וצ"ל לדעת רבינו דמ"ש צנמ' א"כ בעקרה ל"ד דה"ה באש עקר דמ"ש אלא משום דבאשה קאי קאצר בעקרה אצל לדעת התוס' והרשב"א בעקרה דוקא. (ז) מדרשיר כו' צכ"ז

סימון שמה [קפו]

תועפות ראם

ושיניהם לא הציגו דברירי היראים שקדמם בזה, ועיי"ם בפרש"ם שם ואין לומר להם בנכור גזר ר"מ אמן שחר קדשים דל"כ מ"ה לרנח"א שם דרבנן פליגי עליה בהא דמטיל מוס בבע"מ דילמא גבי בנכור דוקא דלוינה אלנא גזירה התיירו משום הקזה כו' אולם היראים כח"כ ה' הרבאון מדרבנן. ואסרו בנכורות גזירה אמן שחר קדשים כו' והבית אפרים בשו"ת חיו"ד שאלה ע"ה הניח בל"ג תי' זה כקסויית הגרש"ם ואפשר דרבינו ס"ל לרנח"א קשיא ל' בריתא אחריתא דמרבנא מכל מוס שלא יגרסו אמאי תרמייה אס גס חכמים דרשי כל למטיל מוס בבע"מ ולומר דתרת' ס"מ לא יחא' ל' כדחזקו ל' לפי האמת דמאן דרדי"ס כל למטיל מוס בבע"מ מיקל דין גרמא אולם לפי"ו הו"ל לרנח"א למירמי הא דתניא העושה מוס בבע"מ לוקח מ' אהיה דל"ר כל מוס לרבות הפורס ולחנך פליגי אהדדי. ובמידון תי' ה"ב שכתב רבינו בנכור שאלו דין חיי להקבית גופו ע"י רפואה אס' גס' בל"ג ע"ה ויקרא פסוק כ"ב א' חין לומר דרבנן מתירין להקין אף במקום שטושה בו מוס אף בענין שיכול להתרפאות ע"י הקזה במקום שאינו עושה בו מוס דמדרבנן ודאי אסור להטיל מוס קבוע בבע"מ עובר כמ"ל הר"א"ל בפ"ה בנכורות סי' ד' אלנא ודאי"ל ל' דהיינו בענין שאס לא יקיוו לו במקום שטושה בו מוס ימות ואפ"ה ר"מ אסר במקום שטושה בו מוס דקסבר כל מוס לא יהיה בו אפי' בבע"מ וא"כ חין לומר כתי' רבינו וכו"כ בשו"ת בית אפרים שם. ורואית' גס' סי' למורא בחי' למס' בנכורות ל"ב ב' שביבא שם הא דלמא רבא בנכורים ד"ב עולה ששחטה שלא לשמה אסור לזרוק דמה שלא משום דשני הא חידא' ל' ל' ימנאל כל הני לשיני זה וליוני והאריק' שם להוכיח מזה דרבא אסר בנכור דלמא מוס בבע"מ אסור דמאורייתא וספיר פריך בעי"ם שם לרבא לשיטתו וליוני נמטיל מוס בבע"מ ומיובש קסויית מרביט"א אפך דע"י. והנה לפי"ו עכ"ל הא דלמא רבא בבייה כ"ז ב' ומנא חימרא דגרמא אסור דתניא כו' דתרת' ס"ל למירמי מכל מוס מטיל מוס בבע"מ וגרמא אסור לפמ"כ ה"ג ס"פ ש"ע להסביר מ"ם במחמץ אחר מחמץ הכל מודים שהוא חייב וכן מפרס אחר מפרס ואילו במטיל מוס בבע"מ פליגי דה"ם דמחמץ אחר מחמץ הכל"ם כפרס"י מנחות ל"ו ב' שכל אחד עשה מעשה חדש כגון עורך אחר הלס ואופס אחר עורך משה' כולן חייבין וה"ג במפרס אחר מפרס שרררררר עשה מעשה קלה באיברי הזרע והסני הוסף מעשה חדש בנאות האיצורים ולכן כולם הויבוס משא"כ מטיל מוס בבע"מ דכפסגממה בע"מ השני שטושה זה מוס אחר"כ אינו מחדש זה שום דבר שלא היה זה ב"ם המחילה וימנעם הרבאון ה' מנחה גמור עיי"ם וא"כ ה"ל בעולה ששחטה שלא לשמה דלמא להפלת מוס אסור לכל' לזרוק דמה שלא לשמה דלמא דלמא מעשה חדש דהיינו עבודת הזריקה שלא לשמה דלמא כאפי' בחימוץ אחר ל'שה בחימוץ דהב"מ שהוא חייב ואינו דומה כלל למטיל מוס בבע"מ ובשו"ת בית דוד סי' ז' כ' דרדרי ה"ל פ' ש"ע ל"ג עובד עיי"ם, ובמשכ"ס ה"ג גבי דיו שנפל על השס אע"פ שהשס מחוק ומדאורייתא שרי לנחוקו מדרבנן אסור ודמא למטיל מוס בבע"מ עיי"ם רואית' להפנים יפות דברים י"ב ד' ש' שם בביאור מ"ם בילקוט לנחוק אן אחד מן המזבח שהוא עובר בל"ל דלפילו אן כבר נותץ מן המזבח ואינו ראוי לעבודה אפ"ה מוזהר שלא לנחוק אכן אחד לגמרי ואינו דכתיב כל תעשון אן אלתיכס בחר ואצטעך את שמש שאלו"ל שנריך לשרש אחרים כו' ונהיבכוו הזכיר על קדושת המזבח אפי' אס כבר אינו ראוי לעבודה אסור לנחוק ממנו עכ"ל ופלי"ה רבא דה"ם למוחק אות אחת מן השס דנפסק"ל ג"כ מאל תעשון כן לה"א דמיה לנחוק אכן אחת מן המזבח ודל"א כה"ג ועיין יד שאלו ליו"ד סי' רע"י סק"ח כדברי הפנים יפות. (ח) ח"ל כל מוס. ה"א סוס לקון הברייתא ש"ה"ל לעיל. (ט) בנרסם דקנסיה רבנן וס"ם הוא דל"ל דקנסיה רבא כמא"כ כאן ובס"י ש"ה"כ רבינו חולדה שלא יאמר לעובד כוכבים כו' וכן לענין הפלת מוס בנכור ו"ל דלמירה לעובד כוכבים להטיל מוס הוא דאורייתא בגרמא עיין תשי' רעק"א סי' ס"ד ובפסארת דרשנים פ"ה דבנכורות אות י"ח ובס' אילנא דחייא עקף ל"ו שריי ד' וע"ד הגר"א"ל שניס"א בקונטרס יגדיל תורה סי' קנ"ג אינא גס איסור דאורייתא משום לפ"ע דלף ב"ג מוזהר שלא להטיל מוס בנכור מטעם גזל גזוה דיואל' לחולין חיקף על ידו ומ"ל גזל להדיוט ומ"ל גזל למטיל עיי"ם: כנ"ה

ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים קצו

שדרך לא תורע וזיעה בכלל היתה ולמה יצאת להקיש אליה ולומר לך מה זריעה מיוחדת עבודה שבשדה ושכברם אף כל עבודה שבשדה ושכברם. ומאן דאמר אינו לוקה אמר לך מכדי זמירה ובצירה בכלל קצירה [וזריעה] (א) למאי כתבה רחמנא לסימר דבתני מחייב באחריותא לא מחייב ובריותא דתני לעיל קסבר מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא. ומסקינן שלשים יום לפני ראש השנה של שביעית נוהגת קדושת שביעית בזמן שבהמ"ק קיים אבל שלא בזמן שבית המקדש לא ועשר נטיות המפוזרות בבית סאה אמר ר' יוחנן משום ר' נחניא הלכה למשה מסיני חורשין כל בית סאה בשבילן עד ראש השנה. תולדת שביעית בארץ בזמן הזה. אע"ג דקיי"ל בר' יוסי דאמר [ינמות ס"ז ב'] קדושה ראשונה קדושה לשעתה וקדושה לעתיד לבא מיהו לא נהיגא [אלא מדרבנן] דקיי"ל כדתניא בגיטין ירושלמי פ' השולח וזה דבר השמטה שמוט כל בעל משה ידו בשתי שמיטות הכתוב מדבר שמיטה ויובל בזמן שהיובל נוהג שמיטה נוהגת דבר תורה פסקו היובלות אין שביעית נוהגת אלא מדרבנן ובזח"ז פסקו היובלות והכי נמי אמרינן בגיטין בהשולח [ג' א'] דאין שמיטה (ב) נוהגת אלא בזמן שהיובל נוהג והא דאמרינן בשילהי עירובין [ג' ב'] מנו יובלות לקדש שמיטין ורש"י זצ"ל בגיטין פ' דההיא פליגי ואני פירשתי לפי הנראה לי למעלה בעמוד ד' בעשה דהשמטה כספים [סמן קס"ד ג] ומנלן דפסקו יובלות דתניא בגיטין ועירובין (ד) לכל יושביה בזמן שכל יושביה עליה ולא בזמן שגלו מתוכה ואף משגלו שבט ראובן וגד בטלו היובלות דכל יושביה בעינן.

תועפות ראם

(א) כז"ל וכמ"ס בגמרא זמירה בכלל זריעה ונזירה בכלל קצירה אבל נדפס איתא זמירה בכלל זריעה ונזירה בכלל קצירה ושכברם הוא והנה בדברי רבינו אין הכרח איך דעו לפסוק הלכה אם כמ"ד לוקין על חרישה בשביעית או כמ"ד אין לוקין ורזיתי נביאור ענפי יהודה לס' והזכיר רש"י ב' דבר ש' דלכאורה יש לפסוק כר' יוחנן דהוא החד אמר אינו לוקה כמבואר בירושלמי דללאים ס"ח ה"א וזכת ס"ח ה"א וסנהדרין ס"ח ה"א וכו"ס הרמב"ם ס"ח משמיטה דליכא מלקות בחרישה בשביעית וכו"ס בספר יראים עמוד זרעים קפ"ז ובס' כפחור ופרח פמ"ו עכ"ל וא"י מאי משמעותי' להספד יראים בזה. (ב) לא אשכחן בהדיא דליתמר הכי בגיטין אלא דכוונת רבינו לשיטת ר"ח שהוא בחוס' שם ד"ה ובזמן ונראה לר"ח כו' וה"ק בזמן שחלה משמט שביעית כי הדין דירושלמי עכ"ל וכו"ס בחוס' קדושין [ג' ב'] ד"ה השמטה וחס"ר לעיל ס"ח ק"ח ודלא כרבי דאמר בגיטין בהשולח שמיטת קרקעות מדרבנן מטעם שאין יובל אלא בזמן שכל יושביה עליה עכ"ל דר"ל לדברי רבי בגיטין פס"ח וכו"ס השם חדש ורזיתי בספר שפת היס חלק שני בקונטרס זכר לשביעית אות מ"ס ש' טעם נכון דפסקין כרבי לפס"ח היראים דהא דאמרינן דשביעית קדש היא ותופסת דמיה הוא כרבי דמקיש שמיטה ליוכל ויוכל כתיב קדש תהיה לכם הרי להדיא כמה סוגיות דשביעית תופסת דמיה כרבי עכ"ל ובמחכ"ת שנה בזה דו"ל היראים נדפס סמן קפ"ו וזע"ל דהאי קדש ציובל הוא דכתיב ולא בשביעית הא ממי רבנן היא דלמרי אין יובל נוהג אלא"כ יהא עמו שביעית ואחרי ציובל תלוי בשביעית חסדינן ל' לקדש דכתיב גביה יובל כאלו כתוב בשביעית עכ"ל וכו"ס לעיל ס' ק"ח וכו"ס הסמ"ג עשין קמ"ו ודברי רבנן הוא נח"כ ש' שם רבינו והסמ"ג וז"ל הת"כ ויקרא כ"ה ח' והכ"ח שביעית נוהגת אע"פ שאין יובל והיובל אינו נוהג אלא"כ יש עמו שביעית עכ"ל וא"כ מה ענין ד' הת"כ למ"ס רבי דאין שביעית נוהגת אלא בזמן שיש יובל. (ג) עיי"ש ש' רבינו ולא קימ"ל כדלמך בשילהי ערכין [ג' ב'] ארנב"י מנו יובלות לקדש שמיטין אלא כרבי קימא לן דהדיא דערכין כר' יהודה ובר פלוגתי' כאשר כתבתי למעלה [ס' ק"ח] וז"ל רבינו ס' ק"ח והא דאמרינן בערכין מנו יובלות לקדש שמיטין הא תנא הוא דאמר דבין לר' יהודה בין לרבנן שביעית נוהגת אע"פ שאין יובל דתניא בת"כ כו' ודלא כרבי דאמר בגיטין כו' עכ"ל וכו"ס הסמ"ג עשין קמ"ז עיין שם ספ"ס קר פ' רבינו יעקב ועיין ערכין [ג' ב'] תורה מנו ש' ועוד אור"ח כו' אבל רבנן פליגי עליה דרבי ואמרי מניין דיש שמיטה אע"פ שאין יובל כו' ור"ל ג"כ להדיא דת"כ ש' רבינו והסמ"ג וגם רש"י זצמנו הביא ד' הת"כ ש' בגיטין [ג' ב'] א' אבל בת"כ רזיתי דשביעית נוהג בזמן שאין היובל נוהג ולכן סיים שם ואומר אני שהוא מחלוקת אלא שהחוס' ורבינו ס' הדברים והראו מקום ד' הת"כ וז"ל כן ורש"י כו' פ' דהדיא פליגי ואני פירשתי לפי הנראה לי כו' ור"ל שפי' דברי רש"י האיד פליגי ואיה המחלוקת בזה הישע. והשם חדש כאן כ' דה"ל על קושיא סוגיא דערכין ת' רש"י דהוא מדרבנן ועל קושיית הת"כ ת' דפליגי והאיד כ' רבינו קושי' על סוגיא דערכין דת' רש"י דפליגי ואי לאו דמסתפינא הו"ל דיש חיסור המעתיק וז"ל בדברי רבינו כדברי רש"י עכ"ל ואני רואה כאן שום חסרון דפשוט מש"כ רש"י ואומר אני שהוא מחלוקת דר"ל דהשתא ג"כ תני' סוגיא דערכין דמדרבנן קאמר דלעולם מדאורייתא הוא וכד' הת"כ ש' רש"י דשביעית נוהג בזמן שאין היובל נוהג שפיר מנו יובלות לקדש שמיטין וכן נראה ממש"כ החוס' בערכין שם לשון רש"י ואין משמט כן בת"כ ואומר אני דהנאי היא עכ"ל רש"י ודו"ק. והחוס' בערכין שם כ' עוד לפרש הא דאמר בת"כ שמיטה אע"פ שאין יובל. ה"ק אע"ג שחטאו ולא נהנו יובל ובס' בית הלוי ח"ד הכדפס שנת תרל"א ס' א' בהגה"ה הניח ד' החוס' בנ"ע מהיכי תיתי נימא דשביעית יהיה תלוי ציובל העבר דאם חטאו ולא עשו יובל שוב לא יעשו אלא"כ שביעית והרי לעולם התחלת מנין השמיטה הוא קודם שאל היה מקודם יובל וז"ל קרא לזה עכ"ל ואפשר דכוונת החוס' כמש"כ הק"ע בפי' הירושלמי פ"ג דר"ה ה"ה אם נתנו בתחלתו בלבם להשמיט כספים בכופה הרי הוא יובל ואם לאו אינו יובל עכ"ל וכו"ס פ' ד' החוס' דהו"ל אם נדעתם לנהוג יובל הבא כדון נוהג שביעית אבל אם חטאו במחשבתם שלא לנהוג יובל הבא אחר השמיטה אין השמיטה נוהגת וז"ל החוס' שביעית אע"פ שאין יובל אע"פ שלא נהנו יובל והניחו בחטאם פ' מחשבתם להניח יובל ולא לנהוג להבא בחטא. (ד) בערכין הוא בד' ג"כ א' אבל בגיטין [ג' ב'] א' כדלמך רבינו על הירושלמי דמס' גיטין דתני בהדיא הכי כדתני בערכין. שם חדש:

ספר עמרז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

סימן שמו [קפח]

את ספיה קציר לא תקצור ואת ענבי נזיר לא תבצור. כתוב בפ' בהר סיני בשנה השביעית [את] ספיה קציר לא תקצור ואת ענבי נזיר לא תבצור ותניא לא תבצור בדרך הבוצרים מכאן אמרו תאנה של שביעית אין קוצצין אותה במוקצה אלא בחרבה אין דורכין ענבים בנת אלא בעריבה ואין עושין זיתים בבד ובקטבליא (א) אבל כותש ומכניס לבור ר"ש אומר אף טוחן בבית הבד ומכניס לבדודיא. וכאשר דרשנו לא תבצור לאיסור שלא לבצור בדרך הבוצרים כך נדרש לא תקצור בדרך הקוצרים והא דתניא את ספיה קציר לא תקצור מכאן סמכו לספחים שהן איסורים אסמכתא בעלמא הוא דעיקר קרא לאיסור בדרך הקוצרים הוא דאמא כרבנן דאמרי לא מיתסרי ספחים אלא מדרבנן דתניא [ספחים י"א כ'] כתיב בפ' בהר סיני הן לא נורע ולא נאסוף את תבואתינו אמר ר"ע אם אינם זורעים מהיכן אוספים מכאן לספחים שהם איסורים [מן התורה] (ב) בשביעית פי' קודם הביעור אסור להכניסן עד זמן הביעור וחכ"א אין ספחין אסורין מדברי תורה אלא מדברי סופרים א"כ למה נאמר וכו'. למעלה בעמוד ד' בעשה דהפקר [פי' ק"ח] פירשתי יותר והארבתי בפירוש הבריתא כאשר שמעתי מרבותי.

סימן שמו [קפט]

לא תורעו ולא תקצרו את ספחיה ולא תבצרו את נזיריה. כתוב בפ' בהר סיני יובל היא שנת החמישים שנה תהיה לכם לא תורעו ולא תקצרו את ספחיה ולא תבצרו את נזיריה ותניא כשם שנאמר בשביעית כך נאמר ביובל פי' (א) כשם שדרשנו על הספחים בשביעית שלא לקצור ולבצור בדרך הקוצרים והבוצרים כך נדרש ביובל.

תועפות ראם

(א) ובקטבליא. נראה שהוא כמ"ס בשנת י"ט ב' ומחללות של בדין ופרש"י שזכרון בהן את היותם ובשקלים פ"ג מ"ד אמרו ומחפה בקטבליא וז"ל אכל כותש [פי' שלא בנד] ומכניס לבור ונדרס איחא אין עושין זיתים בנת ובקטבליא אכל כו' רש"י אף טוחן הוא צנית ומכניס עכ"ל ונראה שז"ל שם שם ולפינו בנת"כ הני' אין עושין זיתים בנד ובקטבליא אכל כותש ומכניס [בדירה] רש"י אף טוחן הוא בנד ומכניס לבדירה וכו' בתי"פ דשביעית וז"ל הרמב"ם בס"מ מל"ת רכ"ג ואין עושין זיתים בנד ובקטבליא אכל כותש הוא עכ"ל ונראה מדבריו דעיקר הדין הוא אכל כותש וזוהי לנד בני והסו"ס ומכניס לבדירה אורחא דמילתא הוא לאחר כתישה להכניס לבדירה ופי' בדידה כ' הרמב"ם בפיה"מ שם וז"ל ובדירה שם הבד והוא נת קטנה עד מאד עכ"ל ופי' קוטב כ' הרמב"ם שם הוא גת קטן לזיתים עכ"ל וז"ל רבינו בנדפס אין עושין זיתים בנת ובקטבליא פי' אפי' בנת קטן עד מאד דהיינו בדידה אין עושין אכל כותש כו' והרמב"ם בחיבורו פ"ד מהל' שמיטה ויובל הכ"ל כתב וז"ל וטוחן צנית הבד ובקטבליא ומכניס לבד קטנה עכ"ל ופי' קטנה דהיינו קטנה מהקטבליא וממילא שמעין דהיינו בדידה שהוא בנד קטן ביותר כמ"ס הכ"מ שם כי הקוטב אינו כ"כ קטן כמו הבדירה וז"ל וכיון שהרמב"ם כתב וטוחן כו' ובקטבליא וכו' אפי' לבד קטנה ופי' קטנה מהקדומים ממילא ידעין שהיא קטנה ביותר ואין לרין לפרש קטנה ביותר ולשון הכ"מ שם שאמר מקודם וז"ל וז"ל וטוחן צנית הבד ומכניס לבד קטנה הוא מ"ס בירושלמי כו' לרין תיקון וכו' שם וז"ל וטוחן צנית הבד ובקטבליא ומכניס כו' הוא מ"ס בירושלמי כו' והוא ברור בפי' ד' הכ"מ ודלא כמ"ס כ"כ בספר פאת השלחן וז"ל וז"ל וז"ל דסיוס לבד קטנה הוא הקוטב אינו מבין שיחתו הא נקט ובקטבליא ומכניס לבד קטנה עכ"ל וחסד כשירים וט"ס שמדקדק בד' הכ"מ השעונו במחל"ת. ובמשכ"ל לשון הת"כ דין תאנה של שביעית אין קוצצין אותה במוקצה אלא בחרבה ולפינו אין קוצצין כו' וכו' ע"ז הש"ה נראה דמפרש כפיר"ם והרע"ב והערך ערך מקצה שר"ל כלי ברזל שדרך לחתוך בו התאנים ואינו מפרש כפי' הרמב"ם בפיה"מ ובחבורו לשון ויבשם אינו רואה הכרח מזה דהנה הרמב"ם מפרש דבמלכת הלז מייירי ולשון קוצצין כמו קציעות שמורגל כ"מ ועיין מעשרות פ"ג מ"ד מלא קציעות בדרך וס"א קציעות וא"כ גם לני' רבינו יחפרש דבמלכת תלז מייירי כמו להרמב"ם וק"ל. (ב) המוסגר הוספתי מהנדפס והיבנה בשביעית ליתא שם אלא שהן אסורין מן התורה פי' אולם בנת"כ איחא שיהיו אסורים בשביעית ונש"כ בנדפס וחכ"א אין ספחין אסורין מד"ת ולא מד"ס נראה שז"ל הוא וז"ל אלא מד"ס כמבואר כאן והשם חדש לא הרגיש בזה ועיין במ"ס לעיל סי' ק"ח:

(א) פי' כו' הוא פי' רבינו למ"ס בנת"כ כשם שנאמר בשביעית כך נאמר ביובל דר"ל כשם שדרשנו כו' והסמ"ג לאוין רע"ב סייס אח"ז ועיין בגין אב הוא ופשוט דכוונת הסמ"ג מנ"ל לחז"ל דפי' לא תקצרו את ספחיה ולא תבצרו את נזיריה האמור ביובל פי' שזה נאמר בשביעית עכ"ל דענין בגין אב הוא ואופן הבגין אב כ' שם הסמ"ג מקודם פי' שכשם שהשביעית אסורה בעבודת האדמה ובעבודת אופן כך ביובל כשם שדרשנו כו' ובזרז ממה שאמר הסמ"ג מתחילה שכשם כו' ואח"כ אמר כשם כו' דר"ל שכשם שהשביעית כו' כך ביובל הוא אופן הבגין אב וכשם כו' הוא הנלמד מהבגין אב ונש"כ בסמ"ג באופן הבגין אב שכשם שהשביעית אסורה בעבודת האדמה ובעבודת אופן כך ביובל אפי' דלא מנינו ביובל מפורש לאיסור עבודת אופן מ"מ כבר כ' הרמב"ם מל"ת רכ"ד וז"ל ולפיכך אמר לא תורעו על הכלל כולל ארץ ואין עכ"ל ויפה כ' בזה הנאון בעל משה"ה דכוונת הרמב"ם מדכתיב בשמיטה שדך לא תורע וביובל לא אמר שדך אלא אמר לא תורעו על הכלל דכלא תיבת שדה כולל לא תורעו ארץ ואין ומה שנכתב המעלה"ה שם בדבר תלגות הפר"ד דרך מלחמה ח"כ על הסמ"ג

ספר עמד ואיסורים שאינם נעשים רע לבירות כי אם לשמים יראים קצר

סימן שמה, שמש, שנ [סד]

לא תעשו לכם אלילים. לא תעשו (א) לכם מצבה. אבן משכית לא תתנו. שלשה לאוי נכללו במקרא אחד ב' בהר סיני דכתיב לא תעשו לכם אלילים ופסל ומצבה לא תקימו לכם ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחות עליה. וזה פ' לא תעשו לכם אלילים ע"ז נקראת אלילים כדתניא אלילים זה אחד משמות מגונים שנקראת בהן עבודה זרה על מעשיה (ב) למדנו מכאן אזהרה לעושה צלמים לעבודת כוכבים ולעבור בלאו משום (ג) עשייה. ופסל ומצבה לא תקימו לכם תניא מה מצבה בלא תקימו אף פסל בלא תקימו (ד) לא תקימו לכם אלו מרקולים שעל הדרכים רשב"ג אומר אלו חמנים שבראשי הגנות למדנו מכאן אזהרה למעמיד אע"פ שאינו עובד. ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחות עליה תניא בארצכם אי אתה משתחות אבל אתה משתחות על האבנים שבמקדש למדנו שעל רצפת אבנים אסור להשתחות ונראה הדבר שמשעה שנותן להשתחות [עובר משום נתינה דכתיב לא תתנו להשתחות דהכי אמרין במס' קדושין מ' א'] מחשבת עבודת כוכבים מצרפה למעשה [ה] והשתחואה הוא פישוט ידיים ורגלים וכן הוא אומר הכא נבא אני ואמך ואחיך להשתחות לך ארצה ובמנילה פ' הקורא [כ"ז נ'] אמר עולא לא אסרה תורה אלא פישוט ידיים ורגלים [בלבד].

סימן שנא [סה]

אל תפנו אל האלילים. כתיב ב' קדושים אל תפנו אל האלילים למדנו אזהרה לחא דתנן בסנהדרין פ' ד' מיתות [ס' נ'] המנפץ והמגשק והמרבץ והמרחיץ והמלביש והסך והמנעיל הרי אלו בלא תעשה פירשו לנו ר"ל (א) בלאו דלא תפנו אל האלילים ותניא בת"כ אל תפנו לעובדם ר' יהודה אומר אל תפנו לראותם פ' להסתכל בהם אמר. ר' יהודה אינו חולק אלא מוסיף להדרש והכי תניא בשבת

תועפות ראם

הסמ"ג לאוין רע"ב הנה לפי מה שזכרתי כוונת הסמ"ג לק"מ דוק ותשכח ורבינו היראים לא כתב צפ' להח"כ וענין זמין אז הוא ולכן לא כתב ג"כ ששם שהנשיעית אסורה כו' כך ציבול ולא כ' אלא פ' כשם שדרשנו כו' ולהם כ' השם חדש על דברי רבינו שיש טעות במעתיק וז"ל בדברי רבינו כדברי הסמ"ג עכ"ל :

(א) לא תעשו ע"ס וז"ל לא תקימו ואף שכ' רבינו להלן סי' טע"ו לא תקים לך מזבחה אין ענינם אחד דשם מיירי לגנוב וכאן מיירי לשם ט"ו. (ב) על מעשיה. אלילים על שם שהם חלולים כ"ה בת"כ לעיל ויקרא י"ג ד'. (ג) משום עשייה. נראה לי להגיד משעת עשייה. (ד) בלא תקימו ר"ל אף לגנוב וזה למד ממש"ס דברים ט"ו כ"ב לא תקים לך מזבחה שמיירי לגנוב כ"כ בהו"ס ועיין להלן סי' טע"ו. (ה) המוסגר הוספתי מהיראים הנדפס. ודברי רבינו לריכין ביאור דזה ברור דעיקר הלאו ואבן משכית לא תתנו וגו' פ' להשתחות עליה אפי' לשמים וע"ז אמרו חז"ל השתחואה הוא פישוט יו"ר דלילי להשתחות לע"ז אפילו בלא פישוט יו"ר חייב כמבואר בבוריות ד' א' ולענין עיקר הלאו להשתחות עליה לשמים אינו עובר אלא כשהשתחוה דוקא ולא משעה שהוא נותן אבן משכית ע"מ להשתחות ויראים ברורה לזה ממש"ס"ל ומוזק"ל לא תתן להעביר למוזק"ל ואמרו בסנהדרין ס"ד ב' מסר למוזק"ל ולא העביר יכול יהא חייב ת"ל להעביר ופרש"י לא תתן להעביר משמע ליה לתת נתינה הבאה לכלל העברה ולא משמע ל' נתינה ע"מ להעביר לחיוביה על נתינה לחוד' עכ"ל וה"ה נמי במקרא זה ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחות עליה היינו נתינה הבאה לכלל השתחואה ואינו חייב אלא כשהשתחוה דוקא אלא לענין הנכלל במקרא הזה ג"כ לשם ט"ו והוא דבר הלמד מענינו כמו הלאו הראשון לא תעשו לכם אלילים והלאו השני ופסל ומצבה לא תקימו לכם שמדבר במצבה שנעשית לשם ט"ו כמ"ס לא תקימו אלו מרקולים כו' עז"ל רבינו שמשעה שנותן להשתחות [ונדפס הגי' שמשעה שנותן לבו להשתחות ואולי חיבת לבו ע"ס וז"ל אכן] עובר משום נתינה וה"ר מקדושין ועיין בהרא"ש פ"ק דר"ה סי' ה' ובק"ג שם אות כ'. והנה הרמב"ן ריש פ' שופטים והחיות מ' שמ"ט כתבו הטעם באבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחות עליה אפי' לשמים מפני שהוא נראה כעובד לשכיות ההם וכ' ע"ז הווי העמודים וק"ל דא"כ היכי פריך בע"ז מ"ג ב' וזני חיישין לחשדא כו' והא מלוארייתא חיישין הכא לחשדא ומאי משני נמי רבים שאני הא ב' הקורא עומד מוכח דאפי' רבים אסור דפריך מנאי אריא רב אפי' כולוה נמי עיי"ש עכ"ל ולק"מ דשאני הכא שרואין אותו משתחוה על האבנים בפישוט יו"ר איכא חשדא משא"כ ההם בלא חזיקין ל' כלל שהוא עושה מעשה עבודת להגדרתא אלא ששוכה אותו בביתו וזו ל"מ ספיר פרכין וזני חיישין לחשדא בכה"ג. ומש"כ שם עוד הווי העמודים לפי טעם החיות והרמב"ן אמאי אסור אפי' במחשבה הא ליכא חשדא עכ"ל לפי מה שזכרתי למעלה א"ש דאף רבינו הרא"ש לא ס"ל לאסור במחשבה לשמים : (א) ר"ל. [שכן היראים הנדפס פירשו רבותיו. וז"ל רש"י בסנהדרין ס"ב א' ועיי"ש במהרש"ל ומהרמ"ל ונראה לי דזהו ד' הת"ר דר' יהודה בטה"כ עה"ר בסמוך אל תפנו אל האלילים אל תפנו לעובדם וז"ל המנפץ כו' והראמ"ל נדחק צפ' בספרא. והנה צד' ר' יודא שנת"כ כתוב כאן אל תפנו לראותם וכ"כ בשאל"ג סי' נ"ב אבל ביראים הנדפס הגי' רי"א אל תפנו לראותם ודאי ולפנינו בת"כ הגירסא "וריו" ועיין בהע"ש שם בהשמוטות לח"א סי' כ' שעמד שם לפרש סי' תיבת ודאי עיי"ש ובאמת איכא צד' פל"ד סי' ח' אחי שהיה אחי ודאי ופי' שם מהר"ו ודאי כפשוטו כ"ה לטון המדרש ככ"מ עכ"ל וכ"כ במדרש רור"ר פ"ה צדד הקוברים ודאי וכ' שם הע"י מ"ס]

ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רע לבריות כי אם לשמים יראים

פרק שואל [קמ"ט א'] ודיוקני עצמה אסור להסתכל בה אף בחול משום שנאמר אל תפנו אל האילולים מאי תלמודא אמר רב חנן אל תפנו אל מדעתכם (ב).

סימן שגב [שכט]

לא יבאו לראות כבלע וגו'. ויראת מאלהיך ותן על פניך יראתו ותן כבוד לכלי קדושתו הזהיר על כלי קדוש בנותנם לנרתקם בהנשואם דכתיב ב' במדבר סיני ולא יבאו לראות כבלע את הקודש פ' לא יבאו לראות בהנתנם בנרתקם שהם כנבלעים בו וזמן הדין (א) היה לו להמנות בחייבי מיתה בידי שמים אע"פ (ב) שמצינו בסנהדרין פ' אלו הנשרפין [פ"א ג'] שהוא לפגיעת קנאים לכן לא מניתי דתניא הגונב את הקסוה קנאים פוגעים בו ואמרינן מאי קסוה אמר רב יהודה כלי שרת וכן הוא אומר את קשות הנסך והיבא רמיזא לא יבאו לראות כבלע את הקודש ומתו פ' ימותו בפגיעת קנאים ולא במיתה בידי שמים ורב יהודאי גאון מנאו כמו כן במספר הלאוין.

סימן שגג [שכב]

נזיר תער לא יעבור על ראשו. צוה חב"ה אדם שאמר בלשון הזה הריני נזיר שלא יגלח כל ימי נזירותו כדכתיב ב' נשא איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה' וכתיב כל ימי נדר נזיר תער לא יעבור על ראשו לעשות המגלה כמתגלה [מז"ז א'] ותניא תער אין לי אלא תער תלש מרט שיפשף כל שהוא מניין שהוא לוקה את הארבעים ת"ל קדוש יהיה מכל מקום דברי ר' יאשיהו ר' יונתן אומר בתער הכתוב מדבר הא אם תלש ומרט ושיפשף כל שהוא פטור וקו"ל כר' יאשיהו דסתם לן תנא כוותיה דתנן פ' ג' מינין בנזיר [ג"ט א'] נזיר שגילה בין בזוג בין בתער או שיפשף כל שהוא חייב [ס"ט א'] נזיר חופף ומשפשף אבל לא סורק ור' (א) אומר לא יחוף באדמה מפני שהוא משייר בשיער וגם סוגיא דשמעתין התם כר' יאשיהו אולא. תנן [מ"ז ג' א'] כל כנויי נזירות כנזירות נזיר (ב) נזוף נזיח הרי אלו כנויין ותניא [מ"ז ג' א'] נזיר [להזיר] (ג) לעשות כנויי נזירות כנזירות ואע"ג דאיכא מאן דלא דריש הכי קו"ל כנויין דאורייתא דקו"ל כר' יוחנן דאמר בנדרים פ"א [ז' א'] כנויין לשון גויים הם וכנויי כנויים תניא [ס"ז ג'] כ"ש אוסרין וב"ה מתירין והלכה כב"ה וכנויי כנויים נקראים שאינן דומים ללשון נזירות כי אם מן הצד הלכך צריך אדם שלא יוציא לשון הרומה לנזירות ותן לחכם ויחכם עוד.

תועפות ראם

מס' סוף דבש כי הדגדג כשיפורט כמשמעו הוא ודאי פירושו אלל כשויצילו אותו מחוץ לפסוקו יסבול הרבה פירושים והדגדג ספק עיי"ש ובז' כאל דלהת"ק הוא חוץ מפסוקו של מקרא ור"א אל תפנה לראות ודאי פ' כמשמעו וזשכ"ר לראות פ' להסתכל בהם ועיין כ"מ פ"ב מהל' ע"ז ה"ב ש"כ ס"ג פסטי' דקרא הכי משמע שלא יפנה ויביט אל האלילים ומש"ס ב' שבת מתי' תלמודא דבר כ' בס' משנ"ח סי' י"א יבין שמועה זאת ג' דמיירי בזה"ל דאין איסור דאורייתא להסתכל כגון לפרש"י שם ואף לפי' התוס' כל היכי דלא נעבדה עדיין דראייתה אין איסור מה"ט ע"א משום שנאמר כו' עיי"ש וכיון דאין ל"מ לדינא בתיבת ודאי לכן השמיטה רא"ל שם. (ב) אחר המעתיק: בכת"י פאריז בלד הגליון כתוב: "חסר לאו דאבן משכית" ואני המצא תמיהתי ע"ז והלא כתבו רבינו קודם זה הלאו דלא תפנו אין זה אלל פלא. ודע דבזה"ל נשמע זה הלאו דלא תפנו:

(א) וזמן הדין כו' עד דתניא חסר בנדפס וכן מש"כ בסוף ור"ג כו' השמיט הר"ב המסדר ספר יראים הנדפס והוא תכלית קינורו והנה בספרי קרח פ' קט"ז אמרו אך אל כלי הקדש זה הארון וכו' אל יבאו לראות כבלע את הקדש נראה מזה שפי' כבלע את הקדש על הארון כפי' הראב"ע שהביא הרמב"ן אולם רבינו כתב סתמא נראה שפי' כפרש"י והת"א, וע"ד הרמב"ם לאו זה אינו נכנס במנין כלל שלא היה נזהר כ"א במדבר אל רבינו למד מזה ליתן כבוד לכלי קדושתו כמו שהקדים בראש. (ב) אע"פ. נראה שהוא ט"ס וז"ל אלא. והנה ע"ד רבינו שהגונב את הקסוה אינו במיתה ב"ש כמו שסמכים כאל דהדיא פ' ימותו בפגיעת קנאים ולא במיתה בידי שמים וכ"כ הרמב"ם בסה"מ סורס ג' אלל הרמב"ן שם כתב ד"ש בו ג"כ מיתה בידי שמים:

(א) ור' ישמעאל אומר כו' בנדפס הג' ר' שמעון אומר ולפי"ז עכ"ל דמסעס פס"ר הוא דלומר להוף בלדמה וכמ"ס הש"מ בנזיר שם בשם הראב"ע ז"ל וכ"כ הרב המאירי ז"ל בחידושו לבינה דל"ה לחד פירושו ע"ל דדבר שאינו מתכוין מותר לר"ש ואלדמה לאו היינו נתר וחול והוא חמור אפי' מעפר פלפלין ואיך דאינו נזהר וחול שרי לר"ש כמבואר בשבת ד' ג' ודלא כהרמב"ם בפיה"מ נזיר שם שפי' אדמה כמו הנתר כו' אולם לפיכך ר' ישמעאל וכו' ג' התוס' בשבת ד"ג ב' ד"ה רש"ל עיי"ש וטעמא דר' ישמעאל דס"ל דבר שאינו מתכוין אסור ואלדמה הוא נתר וכי"צ, ומש"כ רבינו כאל מפני שהוא משייר בשיער אין זה לשון המשנה ועיי"ש בגמרא איצט"ל כו' וכנראה שרבינו תפס לקולא מפני שהיא משרתת חנן ועיין בתו"ט. (ב) נזיק מיה פויה ה"א כנויין לנזירות כ"ה במשנה נדרים י' א' וכו"ל כאל ונגדפס חסר זה עד ואע"ג דליכא כו' ואין הנזה למש"ס. (ג) המוסגר הוספתי מדעתי להגיה ע"פ מ"ס בגמרא שם וכו' ברבא פ' נשא פ"ט

ספר עמוד ז איסורים שאינם נעשים רק לבריות כי אם לשמים יראים

נזרו וזמר סבר לא נזרו הלכך נדחו דברי אביי ולא אשכחן תנאי הלכך (ב) במנין הלאוין איתיה.

סימן שנו [שמה]

לא יהיה בקרה. צוה הב"ה שלא יערער אדם על הכהונה שלא יאמר אדם למה יעבוד כהן ואני לא אעבוד וכן לא יערער על כל אדם ואדם שנתן לו כבוד במצות היוצר (א) דכתיב ב' ויקח קרח ולא יהיה בקרה ובעדותו שערער על משה ואהרן דכתיב ומדוע תתנשאו על קהל ה' (ב).

סימן שנה [רלו]

לא תגורו מפני איש. צוה הב"ה [לדיינים] (א) שלא יכניסו דבריהם מפני איש וכן צוה לכל יודעי המשפט ותלוי בידם לתקן דכתיב ב' אלה הדברים ואצוה את שופטיכם בעת ההיא לאמר וגו' וכתיב לא תגורו מפני איש ותניא בסנהדרין פ"א [ו' ג'] משתשמע הדין ואתה יודע היכן הדין נוטה אי אתה רשאי לומר איני נזקק לכם שנאמר לא תגורו מפני איש ר"ב בן קרחת אומר מנין לתלמיד שיושב לפני רבו ורואה זכות לעני וחובה לעשיר מנין שלא ישתוק ת"ל לא תגורו מפני איש ואמר ר' חנן אל תכנים דברין מפני איש ולא תגורו לישנא דכנושי הוא פי' מלשון אגרה בקציר מאבלח [משלי ו' ח'].

סימן שנה [כה]

פן תשכח את הדברים. דברי יוצרך תן על לבך תמיד דכתיב ב' ואתחנן השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ותניא [אבות פ"ג] כל השוכח דבר אחד ממשנתו מועלה עליו

תועפות ראם

שערים וכו' וז"ל לפי ביאורינו. (ב) הלכך כו' חסר בגדלם והנה הסמ"ג לאוין ר"ז כתב ודומה שנדחו שם דברי אביי מאחר שאינו מתיר כלום והוא כדברי הרא"ם כהן. ורש"י ב"מ י"א סוף ע"א כתב ומשורר ששער במיתה והיינו דס"ל כחיי דליו למסקנא דכ"ע אזהרה ומה שנקט כאביי נראה דדעתו מהרמב"ם ספ"ג מהל' כלי המקדש והרמב"ן בפי' התורה נשא ד' מ"ט כתב בזה"ל א"ל חזר לאחרין שכבר אתה מתחייב מיתה שאני מן השוערים ואתה מן המשוררים עכ"ל והנה תיבות אלו שכבר אתה מתחייב מיתה אינם בלשון הכרייתא כדמוכח מהגמרא דערכין מאי לאו דהא קמיפלגי כו' אלא מהרמב"ן כתב כאביי והכנים בלשון הכרייתא שכבר אתה מתחייב מיתה ועיין סה"מ להרמב"ם ל"ה ע"ב ובחי' מהרד"ם שם. והנה משכ"ר הלכך במנין הלאוין איתיה ר"ל אותו הלאו וזמן חמשים שנה ישוב מלכא העבודה ולא יעבוד עוד דלמ"ד משורר ששער במיתה ה"ל לוי אחר חמשים שנה אם עבד אותה עבודה שעבד מקודם ה"ל במיתה מאחר שעבדו אינה עבודתו משא"כ למסקנא דנדרה דברי אביי ואם משורר שנה ידו בשל חזירו אינו אלא באזהרה ועובר בלאו ה"ל לוי מכן חמשים שנה שעבד עבודתו הקודמת לא עבד אלא בלאו אולם לפי"ז עכ"פ ב' לאוין הם. א' ולא יעבוד עוד דהיינו מכן חמשים שנה. ב' ועבודה לא יעבוד משורר ומשוער בשל חזירו כדל"ה שזכרתי בזה הקדום ואפשר דמשכ"ר וכו"ה בזה"ל "לוי לא יעבוד עוד" ר"ל הלאו השני שכתוב אחריו "ועבודה לא יעבוד" ובמפתח שגראש וי"ו החמישי כתב רבינו בזה"ל "לוי לא יעבוד" ולא כתב תיבות עוד והרמב"ם בסה"מ שורש ג' ספק סוללה על הנה"ג שאין להכניס במנין לוי לא יעבוד עוד שאינו נוהג לדורות אלא בזה"ל מועד שבמדבר והרמב"ן שם חזק דעת הנה"ג שפולה מן המנין ואם כוונת הנה"ג כדברי רבינו ונפרש דר"ל לאזהרה למשורר ומשוער כל אחד בשל חזירו דבדלוי נוהגת לדורות כנ"ל קם סערה לדומה:

(א) במצות היוצר. דוקא שלא יערער על הכהונה או על כבוד שניתן לו לאדם במצות ה' אזהרת הפסוק אבל היה דסנהדרין ק"י א' כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו הוא אסמכתא כן נראה דעת רבינו הרא"ם וכו"כ הרמב"ן בסה"מ שורש ח' לדעת הנה"ג וכו"כ הווי העמודים. (ב) כ' המעתיק כ"ג: חסר לאו דלא תתורו אחרי [לנבוכדנאס ואחריו] עיניכם:

(א) לדיינים כנ"ל וכו"ה בגדלם ומשכ"ר אח"ו וכן צוה לכל יודעי המשפט ותלוי בידם לתקן רומז ל' ריב"ק שהביא אח"כ מנין לתלמיד שיושב לפני רבו כו' ועיין חי' אגדות מהרש"ל שבוטל ל"ה א' ש' שם והיינו דבפ"ק דסנהדרין יליף ליה מלא תגורו מפני איש וגו' דהיינו מיראת עשיר עכ"ל ולשון מיראת עשיר אינו מדוקדק דהא כתבו התוס' בסנהדרין ד"ז ע"ב ד"ה לא. גבי רש ועשיר לא שייך לשון יראה שאינו ירא מפניהם אלא כלומר אל תכנים את דברך כדי לחלוק לו כבוד עכ"ל וכן הו"ל למהרש"ל לומר דהיינו מכבוד עשיר ומדברי התוס' דסנהדרין שם משמע דסבירא לה דגבי רך וקסא דריש לא תגורו לשון יראה ולא לשון הכנסה אולם מדברי רבינו בלאו ש' צוה הב"ה לדיינים שלא יכניסו דבריהם מפני איש דהיינו משכ"ר אח"כ מהכרייתא דסנהדרין משתמע הדין ועו"ל שלא יכניסו דהיינו לא תגורו נראה דס"ל דס"מ דמיייתי הא דאמר רב חנן לא תכנים דברין אחרווייהו קמיייתי ליה וכמנ"ל ב' ת"ח לנסהדרין שם דמנ"ל אמרו משתשמע הדין ואתה יודע היכן הדין נוטה א"ל רשאי לומר איני נזקק לכם ולא קודם לכן משום דככה"ג שייך שפיר לומר לא תכנים דברין כיון שהיא יודעת הדין כבר הדבר ברור לו והוא מכניסו ואינו מוילאו אבל קודם ששמע דבריהם וכן קודם שידע להיכן הדין נוטה לא שייך לומר לא תכנים דברין דכיון שעדיין אינו יודע דבר אינו מכניס שום דבר ודלא כמנ"ל ב' דעה"ש שאלתא כ"ח אות פ' וז"ל וגם לגוססתא בגמ' אינו אלא פי' על דברי ריב"ק עכ"ל:

(א) לאו הוא. כ"ה בספר יריאים הנדרסם וכ' הנר"ל שנים"ל וח"ל תמהני שלא הביא רבינו ממנחות ז"ל ב' דלמור ר"ל כל המשכח דכ"ה אחד מלימודו עובר בלאו שנאמר השמר לך וגו' פן תשכח את הדברים וכד"ל אר"א כו' רבינא אמר השמר ופן שני לאוין מינהו רבנ"י אמר בשלשה לאוין שנאמר השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים ואולי חסר המאמר עכ"ל ורואתי להסג חסר ב' במנחות ז"ל ב' רבינא אמר השמר ופן ב' לאוין מינהו רבנ"י אמר עובר בג' לאוין כו' ורבינו לא הביא אלא מיימרה דר"ל שם להודיענו דלמית' בלאו מנ"מ אינו לאו גמור עכ"ל ותמיהני דודאי לאו גמור הוא לדעת רבינו וזה"ל והסמ"ג לאוין י"ג והסמ"ק סי' ט"ז וס"ק ק"ה אלא שהרמב"ם לא מנאו וכו' הרב אדמו"ר מלמד"ה בשו"ע שלו הל' ת"ת פ"ג בקו"א טעם הרמב"ם שלא מנאו וגם שבידור לא הביא איסור לאו זה כלל דלמור עמ"ס בפ"ה מנ"ה ת"ה ה"א וחיבי שלש לאוין ופליגי דכ"ה שאלה דבר מדברי רבין תורה כו' דממילא נשמע דגם בתחלת לימודו לר"ה לאור כ"ה שלא ישכח דלמ"כ לא ויטעו לו ח"מי"ל עתים מוזמרים ולא דלמור דפי' בשכוח מחמת שאינו חוזר ללמוד כראוי הוא אסמכתא כו' עיי"ל וזה מיושב קושיית הנרי"ם בס' אומר השכחה על ההיא דמנחות ז"ל ב' כל המשכח ד"ל מלימודו עובר בלאו כו' וח"ל לא נזכר ברי"ף ור"א"ש ופוס"ע עכ"ל וזפי' דברי הרב ח"א"ם שנס הר"ף והר"א"ם בקדושין הביאו מ"מ לעולם ישלש אדם שנתחו כו' לא נזכרה אלא ליום וכו' הטו"ע ודעתה כדעת הרמב"ם דהלאוין אסמכתא בעלמא מינה אבל הפרשת דרכים בס' דרך מלוך ח"ב כ' ואזכרה זו לא כהנה כר"מ ונראה שדעתו הוא מפני שהוא מזהירים הבוללים שאין ראוי לנמנמם וכמס"כ בשורש הרביעי עכ"ל וכו"ב המג"א במנ"ה ב' שלדעת הרמב"ם עיי"ל. ורואתי לבאר במאי פליגי ר"ל ורבינא ורבנ"י ממי' טעמיהו דכל חד וחד, עוד הקשה מהרש"א בח"ד דמנחות שם דרבנ"י דחשיב נ' לאוי תרי השמר וחד פן אלא' לא חשיב נ' תרתי פן שני דלמית' קרא' פן תשכח וגו' ופן יסורו וגו', עוד קשה בדיומא פ"א א' מהק"ף לה רב אבשיא נכתוב הרמנא השמר פן לא תעונה ומשיי א"כ פשיט' לכו' לאו ועיי"ל בס' יד דוד שהביא מוס' יד מלכא סי' ק"ה קרא' עולמה רב אבשיא מקי"ש שפיר לר"ל דהוא מרה דשמעתא כמס"כ ההוד"ה השמר דהא ר"ל ס"ל במנחות ז"ל ב' דהשמר ופן לא חשיבי אלא חדא ופליגי על רבינא שאמר השמר ופן שני לאוין מינהו וכן הקשה בס' משכיל לאיתן והניח ב"ע. עוד יש לדקדק עמ"ס"ל במנחות יכול אפי' מחמת אונסו ת"ל ופן יסורו מלבדן במסרים מלבד הכ"מ ר"ד בר ינאי אומר יכול אפי' תקשה עניי משנתו ת"ל רק דלכאורה אין זה שיטתו לפלוגתא האמוראים על כמה לאוין עובר במשכח לימודו ומכאן שלמיה היא באבות פ"ג מ"ה כמסכ"ה ההוד"ה יכול. ואמר אני ליישב כל אלו בזה"ל עפמ"כ הרמב"ם בסה"מ שורש ה' וח"ל פעמים יבא בטעמי המלות דמיון לאוין ויחשב בהם שהם מכלל מה שימנה ביחוד וזה כאמרו לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה ולא החטיא את הארץ אמרו ולא החטיא את הארץ. טעם לאור מה שקדם כללנו יאמר כי אחת אם תעשה זה תרבה הפסד בצרך ויכאמרו כו' עיי"ל וזה"ל שאלמר עובר בלאו הוא פן תשכח ומכש"ל ופן תשכח לאו הוא וזה דלמור לך אינו בא ללאו זה אלא שלא יקלל את עצמו וכדאמרינן בשבועות ז"ל א' וכו' מהרש"ל ביאוריו למ"ה שם ואלא דכתיב ושמור נפשך אינו בא כלל ללאו אלא להא דלמרינן באבות שם כל השוכח ד"ל ממשנתו מזה"ל כאילו מתחייב בנפשו כו' וח"ל ושמור נפשך וכו"כ מהרש"ל שם ומש"ל ופן יסורו מלבדן אע"ג דפן הוי ל"ת מ"מ בזה אינו לאו בפ"ע אלא נמשך לדברים של מעלה השמר לך וגו' דאם לא תשמור יסורו מלבדן כ"ה חייך וכדברי הרמב"ם בשרשו וח"ל בירושלמי פ"ג דברכות אר"ל במניית חסידים מאלו כתוב יום פגועני ויומים אעזוב ור"ל לשיטתו. ורבינא שאלמר השמר ופן שני לאוין ס"ל דמהשמר לך ילפינן אזכרה לתרווייהו למקלל א"ע ושלא ישכח תלמודו והלאו השני הוא פן תשכח וגו' ומש"ל ופן יסורו וגו' כ"ה בזה כר"ל דלוינו לאו בפ"ע אלא טעם להקדום. ורבנ"י שאלמר עובר בג' לאוין ס"ל בך דלמור לך כרבינא ופליגי עלי' בזה ופן יסורו מלבדן וס"ל דהוא אזכרה בפ"ע כשאר לאוין שלא יסור דברי ההור"ה מלכו, והנה במשנה אבות שם אמרו יכול אפי' תקשה עליו משנתו (היינו מחמת אונסו דלמור רבנ"י) וכמס"כ הה"א מהרש"ל ת"ל ופן יסורו מלבדן הא אינו מתחייב בנפשו עד שיבא ויסרים מלבד ונראה מזה דופן יסורו הוא אזכרה להאדם כשאר לאוין ורבנ"י אבל ר"ל ורבינא ע"כ לא ס"ל כמתניתין דאבות אלא כר"ד ב"ר ינאי דיליף לה מן רק ולכן שפיר מפרשי דופן יסורו הוא טעם למ"מ מקודם, ומיושב שפיר קושיית מהרש"א בח"א דג' לאוין דרבנ"י הוא השמר ותרתיו פן ולא תרתיו השמר וחד פן, ואזכרה לה ג"כ קושיית ה"ד מלכא ומיושב מה שדקדקו דמש"ל בגמרא דמנחות יכול אפי' מחמת אונסו כו' ת"ל רק שייך שפיר לפלוגתא האמוראים דרבנ"י ס"ל כהמשנה דאבות דלמור יכול אפי' כו' ופן יסורו כו' דמזה נלמד דופן יסורו הוי לאו ופסיר עובר בג' לאוין השמר ותרתיו פן ור"ל ורבינא ס"ל כו' ב"ר ינאי דלמור לך כרבינא ופליגי עלי' בזה ופן יסורו מלבדן ונראה מזה דופן יסורו הוא טעם למ"מ מקודם, ומיושב שפיר קושיית מהרש"א בח"א דג' לאוין דרבנ"י הוא השמר ותרתיו פן ולא תרתיו השמר וחד פן, ואזכרה לה ג"כ קושיית ה"ד מלכא ומיושב מה שדקדקו דמש"ל בגמרא דמנחות יכול אפי' מחמת אונסו כו' ת"ל רק שייך שפיר לפלוגתא האמוראים דרבנ"י ס"ל כהמשנה דאבות דלמור יכול אפי' כו' ופן יסורו כו' דמזה נלמד דופן יסורו הוי לאו ופסיר עובר בג' לאוין השמר ותרתיו פן ור"ל ורבינא ס"ל כו' ב"ר ינאי דלמור לך כרבינא ופליגי עלי' בזה ופן יסורו מלבדן ונראה מזה דופן יסורו הוא טעם למ"מ מקודם, ומיושב שפיר קושיית מהרש"א בח"א דג' לאוין דרבנ"י הוא השמר ותרתיו פן ולא תרתיו השמר וחד פן, ואזכרה לה ג"כ קושיית ה"ד מלכא ומיושב מה שדקדקו דמש"ל בגמרא דמנחות יכול אפי' מחמת אונסו כו' ת"ל רק שייך שפיר לפלוגתא האמוראים דרבנ"י ס"ל כהמשנה דאבות דלמור יכול אפי' כו' ופן יסורו כו' דמזה נלמד דופן יסורו הוי לאו ופסיר עובר בג' לאוין השמר ותרתיו פן ור"ל ורבינא ס"ל כו' ב"ר ינאי דלמור לך כרבינא ופליגי עלי' בזה ופן יסורו מלבדן ונראה מזה דופן יסורו הוא טעם למ"מ מקודם, ומיושב שפיר קושיית מהרש"א בח"א דג' לאוין דרבנ"י הוא השמר ותרתיו פן ולא תרתיו השמר וחד פן, ואזכרה לה ג"כ קושיית ה"ד מלכא ומיושב מה שדקדקו דמש"ל בגמרא דמנחות יכול אפי' מחמת אונסו כו' ת"ל רק שייך שפיר לפלוגתא האמוראים דרבנ"י ס"ל כהמשנה דאבות דלמור יכול אפי' כו' ופן יסורו כו' דמזה נלמד דופן יסורו הוי לאו ופסיר עובר בג' לאוין השמר ותרתיו פן ור"ל ורבינא ס"ל כו' ב"ר ינאי דלמור לך כרבינא ופליגי עלי' בזה ופן יסורו מלבדן ונראה מזה דופן יסורו הוא טעם למ"מ מקודם, ומיושב שפיר קושיית מהרש"א בח"א דג' לאוין דרבנ"י הוא השמר ותרתיו פן ולא תרתיו השמר וחד פן, ואזכרה לה ג"כ קושיית ה"ד מלכא ומיושב מה שדקדקו דמש"ל בגמרא דמנחות יכול אפי' מחמת אונסו כו' ת"ל רק שייך שפיר לפלוגתא האמוראים דרבנ"י ס"ל כהמשנה דאבות דלמור יכול אפי' כו' ופן יסורו כו' דמזה נלמד דופן יסורו הוי לאו ופסיר עובר בג' לאוין השמר ותרתיו פן ור"ל ורבינא ס"ל כו' ב"ר ינאי דלמור לך כרבינא ופליגי עלי' בזה ופן יסורו מלבדן ונראה מזה דופן יסורו הוא טעם למ"מ מקודם, ומיושב שפיר קושיית מהרש"א בח"א דג' לאוין דרבנ"י הוא השמר ותרתיו פן ולא תרתיו השמר וחד פן, ואזכרה לה ג"כ קושיית ה"ד מלכא ומיושב מה שדקדקו דמש"ל בגמרא דמנחות יכול אפי' מחמת אונסו כו' ת"ל רק שייך שפיר לפלוגתא האמוראים דרבנ"י ס"ל כהמשנה דאבות דלמור יכול אפי' כו' ופן יסורו כו' דמזה נלמד דופן יסורו הוי לאו ופסיר עובר בג' לאוין השמר ותרתיו פן ור"ל ורבינא ס"ל כו' ב"ר ינאי דלמור לך כרבינא ופליגי עלי' בזה ופן יסורו מלבדן ונראה מזה דופן יסורו הוא טעם למ"מ מקודם, ומיושב שפיר קושיית מהרש"א בח"א דג' לאוין דרבנ"י הוא השמר ותרתיו פן ולא תרתיו השמר וחד פן, ואזכרה לה ג"כ קושיית ה"ד מלכא ומיושב מה שדקדקו דמש"ל בגמרא דמנחות יכול אפי' מחמת אונסו כו' ת"ל רק שייך שפיר לפלוגתא האמוראים דרבנ"י ס"ל כהמשנה דאבות דלמור יכול אפי' כו' ופן יסורו כו' דמזה נלמד דופן יסורו הוי לאו ופסיר עובר בג' לאוין השמר ותרתיו פן ור"ל ורבינא ס"ל כו' ב"ר ינאי דלמור לך כרבינא ופליגי עלי' בזה ופן יסורו מלבדן ונראה מזה דופן יסורו הוא טעם למ"מ מקודם, ומיושב שפיר קושיית מהרש"א בח"א דג' לאוין דרבנ"י הוא השמר ותרתיו פן ולא תרתיו השמר וחד פן, ואזכרה לה ג"כ קושיית ה"ד מלכא ומיושב מה שדקדקו דמש"ל בגמרא דמנחות יכול אפי' מחמת אונסו כו' ת"ל רק שייך שפיר לפלוגתא האמוראים דרבנ"י ס"ל כהמשנה דאבות דלמור יכול אפי